

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

**Optimaalse kaudse kulu määra välja töötamine
LEADER kohalikuks arenguks
rakendamiseks uuel programmiperioodil (2014–2020)**

Teostaja:

Eesti maaelu arengukava 2007-2013 1., 3. ja

4. telje püsihindaja

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Eesti Maaülikool

Tartu 2015

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	3
2.	KULUDE LIHTSUSTATUD HÜVITAMISVIISID MEETMES LEADER KOHALIKUKS ARENGUKS	5
3.	METOODIKA	7
3.1.	KULUDE LIIGITAMINE JA KIRJELDAMINE	7
3.2.	KAUDSETE KULUDE ARVESTAMINE	9
3.2.1.	KINDLA MÄÄRA, KUNI 15% RAKENDAMISE SKEEM	9
3.2.2.	KINDLA MÄÄRA, KUNI 25% RAKENDAMISE SKEEMID	9
4.	TULEMUSED	10
4.1.	KULUDE LIIGITAMINE	10
4.2.	KULUDE KIRJELDAMINE	17
4.2.1.	KULUDE PROPORTSIOONID	19
4.2.2.	KULUDE KESKMISED	22
4.2.3.	KULUDE HAJUVUSE KARAKTERISTIKUD	24
4.3.	KULUDE LIHTSUSTATUD HÜVITAMISVIISIDE KAUDSETE KULUDE MÄÄRAD	26
5.	KOKKUVÕTE	29
6.	KASUTATUD MATERJAL	31
7.	LISAD	32

1. SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (MAK 2007–2013) perioodil rakendati LEADER meetmet kolme alameetme kaudu: (1) kohalike arengustrateegiate koostamine, (2) kohalike arengustrateegiate rakendamine ja (3) kohalike tegevusgruppide (tegevusgrupp) juhtimine, oskuste omandamine ja piirkonna elavdamine. Viimane alameede andis tegevusgruppidele võimaluse saada toetust kohaliku arengustrategia täiendamiseks, strateegia meetmete väljatöötamiseks ja rakendamiseks, piirkonna elavdamiseks ning tegevusgruppide arendamiseks. Toetust said 26 tegevusgruppi, kelle tegutsemispiirkonnad katsid 99% Eesti maapiirkonnast.

MAK 2007–2013 perioodil oli LEADER meetme eelarve 85,8 mln eurot. LEADER meetme määruse¹ järgi anti tegevustoetust tegevusgrupi kohta kuni 20% strateegia rakendamise ja projektitoetuse eelarvest. Seisuga 31.12.2014 oli tegevusgruppidele määratud 16,2 mln euro ulatuses tegevusgrupi toetust, mis moodustas 18% LEADER meetme eelarvest.

Tegevusgruppide tegevus- ja piirkonna elavdamise kuludokumentide rohkus kasvatas oluliselt nii tegevusgruppide kui ka Põllumajanduse ja Informatsiooni Ameti (PRIA) halduskoormust. Jagades tegevusgrupi ülalpidamiskulud otsesteks ja kaudseteks kuludeks, võib Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (MAK 2014–2020) perioodil kaudsete kulude hüvitamiseks kasutada kulude lihtsustatud hüvitamisviisi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõike 1 (d) ja artikli 68 lõike 1 alusel rakendatakse tegevusgrupi toetuse kaudsete abikõlblike kulude hüvitamiseks kindlaprotsendilist ehk kindlamääralist (i k *flat rate*) rahastamist.

Uuringu eesmärk oli analüüsida MAK 2007–2013 perioodil LEADER meetme raames toetust saanud 26 tegevusgrupi tegevuskulusid ning jaotada need otsesteks ja kaudseteks kuludeks. Analüüsi tulemusel saab välja töötada optimaalse kaudsete kulude määra, mida uuel programmiperioodil meetme LEADER kohalikuks arenguks raames rakendada. Võimalikud ühtse määra alusel kaudsete kulude hüvitamise meetodikad on Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) puhul kindel määr kuni 15% otsestest rahastamiskõlblikest personalikuludest, kindel määr kuni 25% rahastamiskõlblikest personalikuludest või kindel määr kuni 25% otsestest rahastamiskõlblikest kuludest. Kindla määra kehtestamise otsustab rakendusasutus (Põllumajandusministeerium), sätestades selle toetuse andmise tingimuste õigusaktis nii rakendamise meetodika, kui ka kaudsete kulude loetelu, mida kindla määra alusel hüvitatakse.

Analüüsil kasutati perioodil 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt tegevusgruppidele tegevustoetuse väljamaksete kohta käivat infot. Andmed saadi PRIAst seisuga 16.12.2014. Andmebaas sisaldas 25 539 kulurida. Personalikulude täpsemaks jaotamiseks otsesteks ja kaudseteks kuludeks paluti abi tegevusgruppidele (andmete kogumine toimus perioodil 15.01.–30.01.2015) ning lisaks koguti PRIAs asuvatest tegevusgruppide toimikutes asuvatest töölepingutest infot töötajate ametinimetuste ja töökoormuste kohta (andmete kogumine toimus perioodil 06.02.–11.02.2015).

¹LEADER meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord. Põllumajandusministri poolt vastu võetud 27.09.2010 nr 92. RT I 2010, 71, 538.

Andmete analüüsil kasutati kirjeldavat statistikat. Analüüsi tulemused esitati kululiikide lõikes ning peamised kululiigid (otsesed personali- ja muud otsesed kulud ning kaudsed administreerimise kulud ja üldkulud) 26 kohaliku tegevusgrupi, teenuse või muude tööde PRIA poolt välja makstud aastate ning tegevuste lõikes, mis puudutasid uuringuid, teavitustegevusi, koolitusi tegevusgrupi töötajatele, edendustegevusi ja muid tegevusi.

Aruanne valmis 2015. aasta aprillis. Aruanne valmis Eesti Maaülikooli maamajanduse uuringute osakonna töötajate Jaana Prants, Matti Mõtte ja Kersti Aro ühistööna. Aruande põhikoostaja oli Kersti Aro.

2. KULUDE LIHTSUSTATUD HÜVITAMISVIISID MEETMES LEADER KOHALIKUKS ARENGUKS

Lihtsustatud hüvitamisviiside rakendamise eesmärk on, et toetuse andmisel keskendutakse rohkem eesmärkide täitmisele ja tulemuste saavutamisele, kui tehtud kulude kontrollile. Lihtsustatud hüvitamisviiside kasutusele võtmine vähendab PRIA ja tegevusgruppide halduskulusid ja halduskoormust, sest lihtsustatud hüvitamisviiside alusel väljamakstud toetuse puhul tegelikult tehtud kulusid ei pea tõendama, kontrollima ega auditeerima. Kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel toetuse maksmise eesmärk on kuludokumentide kontrollimise ja säilitamisega kaasnevate halduskulude vähendamine ning hüvitamise põhimõtete lihtsustamine². **LEADER meetme rakendamisel on tegevusgrupi administreerimisega kaasnevaid kulusid tehniliselt keerukas ja ajamahukas jagada tegevusgrupi erinevate tegevuste vahel ning seetõttu on kindla määra rakendamine kindlaks määratud kulukategooriate hüvitamisel oluline LEADER meetme rakendamise lihtsustamine.**

Lihtsustatud hüvitamisviisidest tuleks valida see viis või viisid, mis annaks kohaliku tegevusgrupi tegevuste puhul sobivaima lahenduse, määrates toetuse väljamaksmise eelduseks tegevuse tehtuse või mõõdetava tulemuse. Lihtsustatud hüvitamisviiside alusel tuleb toetuse andmine sätestada toetuse andmise tingimuste õigusaktis.

Lihtsustamise mõte seisneb selles, et sarnast tüüpi toetuse saajate ühelaadsete tegevustega seotud kulusid hüvitatakse ühte moodi. Samuti on see nõue mõeldud ühtede ja samade kulude topelthüvitamise vältimiseks. Kui tegevusega seotud kulu on juba lihtsustatud hüvitamisviisi arvestuse aluseks, siis selline kulu ei kuulu hüvitamisele kuludokumendi (arve) alusel, sest vastasel korral võib olla tegemist topelthüvitamisega.

Lihtsustatud kuluhüvitamise meetodi rakendamise eesmärk on lihtsustada menetlust valdkondades, kus on palju kuludokumente väikeste kulutuste kohta. Viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikele 1(d) on meetme LEADER kohalikuks arenguks puhul valitud kindlamääralist rahastamist, mille korral kohaldatakse ühe või enama konkreetse kulukategooria suhtes kindlat määra. Seda saab kohaldada tegevusgrupi halduskuludele ehk kuludele, mis ei ole seotud tegevusgrupi põhitegevusega (näiteks kommunaalteenused) ja on mõeldud tegevusgrupi administreerimiskulude katmiseks.

Kui tegevuse elluviimisel tekib kaudseid kulusid, võib need arvutada kindla määrana järgmistel viisidel:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013 artikli 68 lõige 1 (b) lubab kohaldada kindlat määra **kuni 15%** ilma nõudeta liikmesriigile teha arvutusi kohaldatava määra kindlakstegemiseks. Sellist lahendust rakendatakse MAK 2014–2020 perioodil

² Vabariigi Valitsuse määruse „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse väljamaksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri. 07.08.2014.

LEADERi kohalike arengu strateegiate ettevalmistamise toetuse kaudsete abikõlblike kulude hüvitamisel³.

- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013 artikli 68 lõige 1 (a) lubab kohaldada kindlat määra **kuni 25% rahastamiskõlblikest personalikuludest või otsestest rahastamiskõlblikest kuludest**, tingimusel, et määr arvutatakse ausa, õiglase ja kontrollitava arvutusmeetodi alusel. Viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikele 5(a), põhineb aus, õiglane ja kontrollitav arvutusmeetod kas
- a) statistilistel andmetel või muul objektiivsel teabel;
 - b) toetuse saajate varasemat tegevust puudutavatel kontrollitud andmetel;
 - c) üksiku toetuse saaja tavapärase kuluarvestustavade rakendamisel.

³ LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Põllumajandusministri poolt vastu võetud 14.10.2014 nr 85. RT I, 17.10.2014, 9.

3. METOODIKA

Tegevusgruppide tegevuskulude puhul on tegemist funktsioonipõhise kulu ehk tegevuskulu tekkimisega. Kindlamääralise rahastamise puhul, mille korral kohaldatakse ühe või enama kulukategooria suhtes protsendimäära, on esmalt vajalik liigitada kulud detailse kululiikide nimekirja alusel kululiigi gruppidesse.

3.1. KULUDE LIIGITAMINE JA KIRJELDAMINE

Kindlamääralise rahastamise määra kehtestamiseks on oluline tegevuskulude liigitamine kululiikidesse ehk sarnaste tunnustega järgmistesse kulude rühma: otsesed kulud (personalikulud ja muud otsesed kulud) ja kaudsed kulud (administreerimise kulud ja üldkulud). Liigituse detailsemaks muutmise eesmärgil võeti arvesse järgmistes dokumentides kirjeldatud otseste ja kaudsete kulude loetelu (vt ka lisa 1):

1. Euroopa Komisjoni kulude lihtsustatud hüvitamisviiside juhist Euroopa struktuurfondide ja investeringufondide rakendamisel (SCOs);
2. Vabariigi Valitsuse 01. septembri 2014. a määrus nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“;
3. Põllumajandusministri 14. oktoobri 2014. a määrus nr 85 „LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord“;
4. Põllumajandusministri 01. aprilli 2015. a määrus nr 29 „Eesti maaelu arengukava 2014–2020 raames antava tehnilise abi toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluste menetlemise kord“.

LEADER kohalike tegevusgruppide tegevuskulude liigitamise ja kirjeldamise aluseks olid perioodil 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt välja makstud 26 tegevusgrupi tegevus- ja piirkonna elavdamise kulud (kuluread). Kuluridade kodeerimisel võeti arvesse PRIA andmebaasis sisalduvad sellised väljad nagu tegevuse nimetus, arve number (võis sisaldada ka selgitavat teksti) ja makse selgitus, mille alusel kodeeriti iga kulurida ühte kululiigi gruppi. Siinjuures tuleb märkida, et töös ei käsitletud tegevusgrupis tekkinud kõiki kulusid, vaid ainult neid kulusid, mille kohta oli tegevusgrupp PRIA-le maksetaotluse esitanud ning PRIA hinnanud abikõlblikuks ja välja maksnud.

Kulude liigitamisel olulisel kohal olid personalikulud, mille puhul oli vajalik eristada (1) personalikulud otsestes kuludes ja (2) administreerimise kulud kaudsetes kuludes. Personali hulka loeti töötajad, kes olid seotud tegevusgrupi sisutegevusega ning administreerimise kulude hulka loeti sellise töö kulu, mida ei saa lugeda tegevusgrupi sisutegevuse hulka⁴.

⁴ Vabariigi Valitsuse määruse „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse väljamaksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri. 07.08.2014.

Personalikulude täpsema eristamise eesmärgil paluti tegevusgruppidel jaotada oma piirkonna personalikulud otsesteks personalikuludeks ja administreerimise kuludeks. Selleks saadeti kõikidele tegevusgruppidele e-kiri, mis sisaldas personalikulude liigitamise juhendit ning väljalõiget tegevusgruppide kulude andmebaasist, mis kajastas vaid e-kirja saaja tegevuspiirkonna personalikulu (PRIA andmebaasis sisalduva tegevuse nimetuses oli personalikulu). Küsitluse eesmärk oli tegevusgruppidel määrata personalikulu iseloomustavale kulureale otsese või kaudse personalikulu tunnus. Kui personalikulud sisaldasid lisaks personalile muid kulusi, liigitati see muu kulu alla. Kui isik täitis ametikohal nii personali kui ka administreerimist puudutavaid ülesandeid, siis paluti isiku töötasu liigitada selle kululiigi alla, missuguse ametikoha ülesanded olid ülekaalus. Näiteks kui isik töötas konsultant-raamatupidajana, kes tööülesannete tõttu töötas peamiselt konsultandina, siis tuli isiku töötasu liigitada personalikulu alla. Vastused laekusid 22 tegevusgrupilt. Üks tegevusgrupp keeldus vastamast (MTÜ Raplamaa Partnerluskogu) ning kolm tegevusgruppi küsitlusele ei reageerinud (MTÜ Jõgevamaa Koostöökoda, MTÜ Nelja Valla Kogu ja MTÜ Partnerid). Andmete kogumine toimus perioodil 15.01.–30.01.2015.

Kuna tegevusgruppidele saadetud kulude liigitamise metoodika ei olnud piisavalt täpne ning kõik tegevusgrupid ei vastanud üleskutsele liigitada ise personalikulud otsesteks ja kaudseteks kuludeks, koguti PRIAs asuvatest tegevusgruppide toimikutes asuvatest töölepingutest infot töötajate ametinimetuste ja töökoormuste kohta. Andmete kogumine toimus perioodil 06.02.–11.02.2015.

Tegevusgruppide tegevus- ja piirkonna elavdamise kulude kirjeldamisel kasutati kirjeldavat statistikat. Toodi välja andmete

1. Suhteline sagedus (%);
2. Keskmised (aritmeetiline keskmine, mediaan);
3. Hajuvuse karakteristikud (miinimum ja maksimum, dispersioon, standardhälve).

Nimetatud kirjeldavat statistikat esitati detailsete kululiikide lõikes (vt tabel 1).

Lisaks esitati kulud üldisemate kululiikide lõikes (1) personalikulud, (2) muud otsesed kulud, (3) administreerimise kulud ja (4) üldkulud. Üldine kululiikide jaotus esitati:

1. 26 tegevusgrupi lõikes;
2. Abikõlbuliku maksumuse väljamaksmise aastate (2011. a, 2012. a, 2013. a ja 2014. a I poolaasta) lõikes, mille aluseks oli PRIA poolt tegevustoetuse väljamakse kuupäev;
3. Valdkondade lõikes, mille oli tegevusgrupp märkinud maksetaotlusel makse selgituse ette tegevuse tähise: (a) uuringud, (b) teavitustegevused, (c) strateegia koostamise ja rakendamisega seotud koolitused töötajatele, (d) edendustegevused ja (e) strateegia koostamise või rakendamisega seotud muud tegevused.

3.2. KAUDSETE KULUDE ARVESTAMINE

Kuludokumentide menetlemise ja halduskoormuse vähendamise eesmärgil on MAK 2014–2020 perioodil võimalik meetme LEADER kohalikuks arenguks puhul kasutada kaudsete kulude hüvitamiseks kulude lihtsustatud hüvitamist ühtse määra alusel kuni 15% ulatuses otsestest personalikuludest, kuni 25% ulatuses personalikuludest või otsestest kuludest. See tähendab kaudsete kulude hüvitamist ilma kuludokumentide esitamiseta fikseeritud protsendi alusel tegevusgrupi tegevuse otsestest personalikuludest, personalikuludest või otsestest kuludest. Nimetatud kolme arvutusmeetodi aluseks on kulude kirjeldav statistika.

3.2.1. KINDLA MÄÄRA, KUNI 15% RAKENDAMISE SKEEM

Kindla määra, kuni 15% abikõlblike kulude arvutamine põhineb otsestel personalikuludel. Lõpptulemuseks saadakse kolme liiki kuludele (otsestest personalikulud, muud otsestest kulud ja kaudsed kulud) abikõlblikud summad.

Abikõlblik kulu kokku leitakse järgmise valemiga: Abikõlblikud kulud = otsestest personalikulud + 15% projekti kaudsete kulude summa arvestatuna otsestest personalikuludest + ülejäänud otsestest kulud. Kindel määr, kuni 15% kaudsetele kuludele arvutatakse järgmiselt:

Otsene personalikulu x kuni 15% = abikõlblikud kaudsed muud kulud.

Otsese personalikulude hulka ei tohi arvata administreerimise kulusid ehk kaudseid personalikulusid.

3.2.2. KINDLA MÄÄRA, KUNI 25% RAKENDAMISE SKEEMID

Kindla määra, kuni 25% kasutamise printsiibid:

- 1) Üldine printsiip, mis võib põhineda kogu personalikulul (otsene ja kaudne personal). Lõpptulemuseks saadakse kahte liiki kuludele (otsestest kulud ja kaudse kulud) abikõlblikud summad. Kindel määr kuni 25% kaudsetele kuludele arvutatakse järgmiselt (hõlmab ka otsestest muid kulusid):
(Otsene personalikulu + administreerimise kulu) x kuni 25% = abikõlblikud üldkulud.
- 2) Kaudsete kulude kindla määra printsiip otsestest kuludest (otsene personalikulu ja otsene muu kulu). Lõpptulemuseks saadakse kolme liiki kuludele abikõlblikud summad. Kindel määr kuni 25% kaudsetele kuludele arvutatakse järgmiselt:
(Otsesed personalikulud + muud otsestest kulud) x kuni 25% = abikõlblikud üldkulud.
Abikõlblikud kulud kokku = otsestest personalikulud + muud otsestest kulud + abikõlblikud kaudsed üldkulud.

Kindlat määra, kuni 25% otsestest kuludest peab arvutama ausa, õiglase ja kontrollitava arvutusmeetodi alusel.

4. TULEMUSED

Kulu ei teki organisatsioonis niisama, vaid on konkreetsete tegevuste tulemus. Kulu tekib ressursi kasutamisel organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks ja strateegia elluviimiseks tehtavate tegevuste tulemusena.

Järgnevalt liigitati 26 tegevusgrupi tegevus- ja piirkonna elavdamise kulud otsesteks ja kaudseteks kuludeks, tekitades selleks kululiikide loendi ning jagades tegevuskulud kululiigi gruppidesse. Välja toodi ka liigitamisel tekkinud kitsaskohad ja muud tähelepanekud, mis raskendasid kulude liigitamist kululiigi gruppidesse või mis olid ühe või teise kululiigi erisused või sarnasused. Kulude liigitamine kindla metoodika alusel annab eelduse kirjeldada kululiike kirjeldava statistika alusel ning leida tõendatud kaudsete kulude hüvitamismäär.

4.1. KULUDE LIIGITAMINE

Juba eelmisel programmiperioodil (aastatel 2007–2013) kasutati tegevusgruppide puhul teatud mõttes tegevuspõhist kuluarvestust, millega arvestati kulusid kuluobjektidele (üritus, teenus vms), lähtuvalt nende kulude seosest ühe või teise tegevusega ehk toimus rühmitamine tegevuse kindla tunnuse, nn rühmitamistunnuse alusel. Kasutati kulude liigitamist, kus tegevusgrupi esindaja määras PRIAle esitataval maksetaotlusel igale kulureale tegevuse nimetuse ehk kululiigi, kelle või mille jaoks oli kulutus tehtud.

Kulude liigitamisel oli võimalus valida 15 erineva kululiigi (tegevuse) vahel:

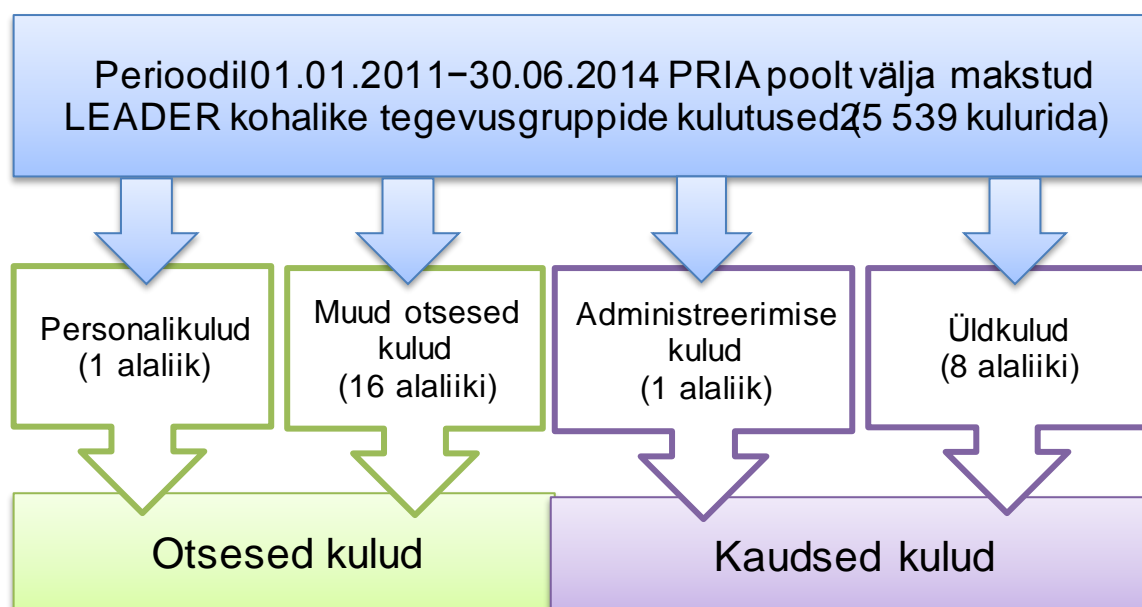
- 1) Eksperthinnangu tellimise kulud;
- 2) Infomaterjali koostamise ja väljaandmise kulud;
- 3) Kohaliku tegevusgrupi korraldatava rahvusvahelise ürituse kulud;
- 4) Kontori ehitamise ja parendamise kulud;
- 5) Kontoritehnika ja mööbli soetamise kulud;
- 6) Koolituse, seminari ja infopäeva korraldamise kulud;
- 7) Mootorsõiduki liisimise või ostmise kulud;
- 8) Personalikulud;
- 9) Reklaammaterjali väljaandmise kulud;
- 10) Seminaril, konverentsil, messil või õppereisil osalemise kulud;
- 11) Stipendiumi maksmise kulud;
- 12) Sõidukulud;
- 13) Uuringu ja teenuse tellimise kulud;
- 14) Veebilehe loomise, haldamise ja arendamise kulud;
- 15) Üldkulud.

Kasutusel olnud tegevusgruppide kuluarvestussüsteemi kehtestamise esmane vajadus tugines MAK 2007–2013 korraldusasutuse poolt kehtestatud reeglitele. Selline tegevuspõhine kuluarvestus peegeldas otseselt abikõlblikke kulusid, millele tegevusgrupp sai MAK 2007–2013 raames toetust küsida.

Eelmisel programmiperioodil kasutusel olnud tegevusgruppide kulude liigitus optimaalse kaudsete kulude määra arvestamiseks ei ole piisav. Töö eesmärgist tulenevalt muudeti eelmisel programmiperioodil kasutusel olnud tegevusgruppide tegevuskulude liigitus detailsemaks, kasutades metoodilises osas kirjeldatud kulude lihtsustatud hüvitamisviise puudutavates dokumentides esitatud erinevate kululiikide jagamist otsesteks ja kaudseteks kuludeks (Lisa 1).

Ajavahemikul 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt välja makstud 26 tegevusgrupi tegevuskulude andmebaasi moodustas 25 539 kulurida (seisuga 16.12.2014). Kulude liigitamisel oli oluline aru saada kululiigi kontekstist, milleks kulu tehti või mõeldud oli. Seetõttu lähtuti kulurea liigitamisel andmebaasis sisalduvast väljast nagu „tegevuse nimetus“. Olulise ja täpsustava info kulu liigitamisele andis ka arve number (arve number sisaldas sageli selgitavat teksti) ja makse selgitus, tegevusgruppidele laekunud ning PRIAs asuvatest tegevusgruppide töölepingutest saadud materjal.

Kulude liigitamisel alustati kulude detailsemast liigitamisest, mis võimaldas kulusid liigitada üldisemalt otsesteks ja kaudseteks kuludeks (Joonis 1). Detailsem kulude liigitus tekkis muude otseste kulude (15 alaliiki) ja üldkulude (8 alaliiki) kaudu.

Joonis 1. Tegevusgruppide ülalpidamiskulude liigitus

Alljärgnev tabel 1 sisaldab tegevusgruppide kulude liigitust kululiikide lõikes. Et paremini aru saada kululiikide sisust, on ära toodud mõnede kululiikide liigitamise selgitused või märkused kululiikide lõikes:

1. **Personalikulude** hulka loeti sõltumata töölepingu juriidilisest vormist (tööleping, käskkiri vms) ja lepingu osapooldest (füüsiline isik, juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja) kõik kuluread, mille sisuks oli tegevjuhi töö, meetme koordineerimine, toetuse taotlejate nõustamine, projektide menetlemine, projekti juhtimine, finantsaruandlus, töö juhatuses ja hindamiskomisjonis. Personalikulude hulka loeti ka nende isikute töötasud, kes tegid lisaks eelpool nimetatud tööle ka administratiivset tööd. Selliseid isikuid oli kokku kaheksa

(töötasid kuue tegevusgrupi juures) ning nende ametinimetused olid nõustaja-raamatupidaja, konsultant-raamatupidaja, koordinaator-assistent, nõustaja-asjaajaja vms.

Põhjused, miks kahel ametikohal töötavate isikute töötasu arvati personalikulude hulka, on järgmised:

- 1) Eelmisel programmiperioodil ei olnud tegevusgruppidel kohustust pidada ühe ja sama isiku puhul eraldi tööaja ja töötasu arvestust, kui isik töötas näiteks konsultant-raamatupidajana. Isikul ei olnud töölepingus ka tööülesandeid vastavalt ametinimetusele eraldi välja toodud. Ehk isikul oli üks tööleping (tööülesandeid eristamata), üks tööaja arvestuse vorm ning töötasu maksti ühe töötasuna sõltumata ametinimetusest.
- 2) Nelja isiku puhul oli teada, et isiku töötasust moodustas otsese personalikulu hulka kuuluv töötasu hinnanguliselt (tegevjuhtide hinnangu alusel) 80–85% isiku töötasust ning ülejäänud moodustas administreerimise kulude hulka loetav töötasu (peamiselt raamatupidamine). Ehk administreerimise eest saadav töötasu moodustas väga väikese osa isiku töötasust ning kuna töölepingutes ei olnud esitatud tööülesannete proportsioon ning ei peetud ka eraldi tööajaarvestust, oli isiku töötasu jagamine 80% ulatuses personali- ja 20% ulatuses administratiivse töö eest saadavaks töötasuks mõnevõrra meelevaldne. Samuti ei vasta selline hinnanguline töötasu jagamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõike 5(a) nõuetele (ei ole kontrollitav kuna töölepingutes puudusid fikseeritud töötasu vastavalt ametikohale ja puudusid tööaja arvestuse tabelid).

Üks tegevusgrupi esindaja arvas, et tegevusgruppide puhul peaks otsese personali hulka lugema kõik tegevusgrupist töötasu saavad töötajad (sh raamatupidajad), sest töötades tegevusgrupi heaks, võib kõikide töötajate tegevusi lugeda tegevusgrupi sisutegevuseks:

„Tegevusgrupis töölepingu alusel töötavad inimesed, kelle tööajast moodustab enam kui 50% tegevusgrupiga seotud tegevused või tööülesannete täitmine, peaksid olema käsitletud otsese personalikuluna. Näiteks tegevusgrupi raamatupidajale on PRIA poolt esitatavad nõuded rangemad kui Raamatupidamisseaduses ja Mittetulundusühingute seaduses kirjutatu ning pidevalt tuleb ette lisategevusi (järelpärimised vms). Seega raamatupidamine on väga otsene personalikulu, mida organisatsioonil tavapäraselt ei oleks tarvidust teha.

Sama loogikat peaks rakenduma töölepingu alusel töötava hankespetsialisti jms ametikohtade puhul. Kui töökoha vajadus on otseselt tingitud tegevusgrupiks olemisest ning üle 50% tööst moodustab tegevusgrupiks olemisega seotud tegevus või ülesanne, siis peaks olema tegemist otsese personalikuluga.“

2. **Siseriiklikul ja välisriigis toimuval seminaril, konverentsil, infopäeval, õppereisil ja messil osalemise kulud, sh osavõtutasu** sisaldavad tegevusgrupi personali koolitus- ning erinevatel üritustel osalemise kulusid, mille peamine korraldaja ei olnud tegevusgrupp. **Koolituse, seminari ja infopäeva korraldamise kulud** sisaldavad nende ürituste kulusid, mille peamine korraldaja oli tegevusgrupp. Samas mõlemas valdkonnas tehtud kulutused sisuliselt üksteisest väga ei erinenud.

Tabel 1. Tegevusgruppide kulude liigitamine täpsustustega

Jrk nr	Kululiik	Täpsustus	Aruandes kasutatav lühend
1.	Otsesed kulud		
1.1.	<p>Personalikulud, mis on tekkinud töölepingu ja teenistusse võtmise käskkirja, juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtjaga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel. Siia kuulub:</p> <ul style="list-style-type: none"> töötasu; puhkusetasu; teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised; seadusest tulenevad maksud ja maksed kolmes esimeses punktis nimetatud kuludelt; füüsilise isikuga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel tekkiv personalikulu eest makstavat tasu (sh sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks) ning sellelt tasult arvestatud sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks, kui erinevate teenuste eest makstavad tasud on eristatud. 	<p>Projektide hindamine, hindamiskomisjoni liige, eksperthinnang projektidele, projektitaotluste (tehniline) kontroll, juhatuse esimees või liige, konsultant, projektinõustaja, meetmepetsialist, projekti koordinaator, projektijuht, projektispetsialist, tegevjuht, audiitor, revident, finantsaruandlus, rahandusinformatsioon, aastaaruanne, aruanne, projektide menetlemine, avalduste ekspertiis ning isikud, kes teevad lisaks administratiivset tööd: konsultant-raamatupidaja, nõustaja-raamatupidaja, koordinaator assistent, nõustaja-asjaajaja.</p> <p>Võib kasutada ka otsese personalikulu mõistet.</p>	Personal
1.2.	Muud otsesed kulud		
1.2.1.	Siseriiklikul ja välisriigis toimuval seminaril, konverentsil, infopäeval, õppereisil ja messil osalemise kulud, sh osavõtutasu.	Koolitus, infopäev, kohtumine, õpituba, üritus, laager, giidituur, toote esitus, projekti tutvustus, majutus, kingitus, flaier, reisikulu, toitlustamine, informeerimine, reisikindlustus, osalemise ettevalmistus (dekoratsioon, õmblemine, veekeetja, heliumiballoon, esitlusvideo, -ettekanne, sildid, kujundus, toimetamine), parkimine, (muuseumi-, müügi-, festivali-) pilet, (messiboksi) rent, töötasu, viisa, kütus, tõlketeenus.	Osalemine
1.2.2.	Koolituse, seminari ja infopäeva korraldamise kulud, sh ruumide üürikulu, ürituse tarbeks soetatud bürootarvete kulu, koolitajaga seotud kulud, reisikulud, toitlustamiskulu, informeerimiskulu, koolitusmaterjalide koostamise ja väljaandmise kulud.	Teabepäev, õppereis, kohtumine, (hindamiskomisjoni) koosolek, nõupidamine, bankett, toote esitus, etendus, dekoratsioon, lilleseaded, suveniirid, koolitaja tasu, modereerimine, heli- ja videotehniline teenindamine, helitehnika, majutus, taotlejate külastus, tõlketeenus.	Korraldamine
1.2.3.	Infomaterjali koostamise ja väljaandmise kulud.	Trükis, brošüür, infoleht, ajaleht, infokataloog, voldik, raamat, tööõukulu, tõlge, raamatu esitus, pildipank, foto ja selle teenus, film ja filmimine, maakaart, info avaldamine, telesaade, osalemine saates.	Infomaterjal

Jrk nr	Kululiik	Täpsustus	Aruandes kasutatav lühend
1.2.4.	Veebilehe arendustöö kulud.	Loomine, täiendamine ja uuendamine.	Veebileht
1.2.5.	Spetsialistilt, organisatsioonilt või asutuselt strateegia rakendamisega seotud uuringu, sh tasuvusuuringu tellimise kulud.	Strateegia koostamine, muutmine uuendamine, ja täiendamine, analüüs, kaardistamine, hindamiskeskonna arendamine.	Uuring
1.2.6.	Ekspert hinnangu tellimise kulud.	Aruande kontroll, analüüs, ekspert hinnang, konsultatsioon, nõustamine, strateegia hindamine, meetodika väljatöötamine, seire mudeli kujundamine, projekteerimistööd.	Ekspert
1.2.7.	Lähetuskulu, sh päevaraha, majutuskulu, transpordi kasutamise kulu, kindlustus, viisa, osavõtutasu.	Parkimine, ülevedu (praamipilet), bussi)pilet, takso, transporditeenus.	Lähetus
1.2.8.	Tegevusgrupi poolt korraldatava rahvusvahelise ürituse kulud.	Konverents, seminar, loeng, õppereis, üritus, koosolek, vastuvõtt, külastus, osalustasu, vastuvõtt, toitlustamine, majutus, rent, tõlge, piletid, fotograaf, transport, domeeni registreerimine, kingitus.	Rahvusvaheline
1.2.9.	Stipendiumi maksmise kulud.		Stipendium
1.2.10.	Reklaammaterjali väljaandmise ning reklaamkingituse soetamise kulud.	Rollup, kleebis, rinna märk, kalender, flaier, postkaart, kuulutus, infosilt, T-särk, leping portaaliga (nt turismiweb), kingitus.	Reklaam
1.2.11.	Koostöö arendamise kulud, sh koostööorganisatsiooni liikmemaks.	Liikmemaks (ELARD, LAG, Maitsev Lõuna-Eesti, Eesti LEADER Liit, MTÜ Kohalik Toit), koostööleping, võrgustiku loomine, sisseastumistasu.	Koostöö
1.2.12.	Kontorisisutuse ja –tehnik (va infotehnoloogilise riistvara) ostmise kulud ja hooldus.	Mööbel, tool, laud, riul, lamp, kontoritarbed, fotoaparaat, diktofon, telefon, paberipurustaja, veekeetja, arvutikate, kohviaparaat, raadio, radiaator, ventilaator, ruloo, tolmuimeja, külmik, vaip, mööbli transport.	Sisustus
1.2.13.	Kontoriruumi remondikulud.	Materjal, tööjõukulu.	Remont
1.2.14.	Mootorsõiduki liisimine ja ostmine.	Osamakse, põhimakse.	Auto liising
1.2.15.	Muu otsene.	Ärakiirja tõestamine, riigilõiv, notaritasu, tervisekontroll.	Muu otsene
2.	Kaudsed kulud		
2.1.	Administreerimise kulud, mis on tekkinud füüsilise isiku (palk, puhkusetasu, teenistusest vabastamise või –suhte lõpetamine, maksud ja maksed, lähetus-, koolitus- ja tervisekontrolli kulu), juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtjaga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel. Siia kuulub: raamatupidamine; sekretäritöö; muu abistav töö.	Tegevjuhi assistent, juhiabi, sekretär-asjaajaja, raamatupidaja, õigusabi, tõlketöö.	Administreerimistöö

	Kululiik	Täpsustus	Aruandes kasutatav lühend
2.2.	Üldkulud		
2.2.1.	Bürootarvete kulud.	Bürookaup, kontoritarbed, vesi, veeseadme rentimine või ostmise, kohv, toidunõud, laadija, adapter, telefoni ja arvuti kott, mälupulk, postmark, postkaart, ümbrik, kalender, tempel, pildiraam, kirjatarbed, paber, arhiveerimise tarvikud (kaaned, karp vms), prügikott, pikendusjuhe, kaabel, patarei, tahm, tooner, selle täitmine ja renoveerimine, võti, maakaart, perioodika (ajaleht ja ajakiri), raamat, teatmik, kogumik, CD, DVD, paljundus ja koopiategemine.	Bürootarbed
2.2.2.	Kommunikatsioonikulud, sh interneti-, telefoni- ja postikulu.	Internetiteenus, helistamisteenus, postiteenus, andmeside, visiitkaart, ukseilt.	Kommunikatsioon
2.2.3.	Infotehnoloogia kulud, sh riistvara ost, rentimine või liisimine, tarkvara ost ja rentimine ning serverite, võrkude ja riistvara hooldamine ja remontimine, veebilehe haldamine.	Veebiteenus, kodulehe majutus, serveri rent, võrguteenus, domeeni registreerimine, uuendamine, pikendamine ja kolimine, domeeni tasu, tarkvara ja riistvara seadistus ja hooldus, nõustamine, kontoritehnika, laminaatori, sülearvuti, printeri, hiire, kõlarite, klaviatuuri, ekraani, koopiamasina, kõvaketta, aku, ruuteri, kaabli, litsentsi ja tarkvara ost.	IT
2.2.4.	Töö- või ametiülesande täitmisega seotud mootorsõiduki kasutamise kulu, selle hoolduskulud ja tarvikud, liiklus- ja kaskokindlustus.	Kütus, bensiin, diisel, auto rent, sõidupäevik, isikliku sõiduauto kasutamine, auto hooldus, remont, pesu, ülevaatus, rehvitööd, kontroll, autotarvikud (navigeerimiseseade ja –teenus, klaasipesuvedelik, õli, kleebis, matt, rehvid, helkurvest, lumehari vms), parkimine.	Sõiduki kasutus
2.2.5.	Ruumide rentimine, kommunaalkulud (sh küte, vesi, elekter) ning ruumide koristamisega seotud kulud.	Halduskulu, kontorikulu, vaiba rent, puhastusvahendid, kaabli paigaldus, kontoriruumi/kontori kulud, tehniline abi, tulekustuti kontrollimine, asjade transport.	Kommunaalteenused
2.2.6.	Valveteenus.		Valveteenus
2.2.7.	Registrite teenused.	Äriregister, kinnistusregister.	Registritasu
2.2.8.	Muu üldkulu.	Sularaha väljamakse, abonenttasu, seadme rent, (millegi) rent, üldkulu, hoolduskulu, garantiiteenused, ravim, kliendikaart, mujal liigitamata kulu.	Muu üldkulu

3. Otseste kulude all on välja toodud **veebilehe loomise kulud**, mille sisuks on veebilehe loomine või valmistamine, samas täpsemalt teadmata, kas loodi täiesti uus veebileht (tegevusgrupil puudus eelnevalt veebileht või tehti eelneva veebilehega võrreldes uus veebileht) või veebilehte valmistati vana veebilehe baasil. Veebilehe loomise kulude hulka loeti ka selle arendamise kulud.
4. Selliste valdkondade nagu **spetsialistilt, organisatsioonilt või asutuselt strateegia rakendamise seotud uuringu tellimise kulud ning eksperthinnangu tellimise kulud** on oma sisult suhteliselt sarnased.
5. **Lähetuskulu** kajastab otsese personali lähetuskulu. Samas lähetuskulusid (majutus-, transpordikulu vms) võib leida ka muude valdkondade alt nagu üritustel osalemine, ürituste korraldamine, rahvusvaheline üritus vms.
6. **Töö- või ametiülesande täitmisega seotud mootorsõiduki kasutamise kulu, selle hoolduskulud ja tarvikud, liiklus- ja kaskokindlustus** on võetud ühe valdkonna alla, mis puudutab sõidukulu kompensatsiooni, ametiauto kasutamist (kütuse ja autotarvikute ost, sõiduki hooldus ja remont) ning parkimiskulusid. See kululiik ei sisalda kõiki mootorsõiduki kasutamise kulusid. Mootorsõiduki kulusid võib leida ka lähetuskulude hulgast.
7. **Tegevusgrupi poolt korraldatava rahvusvahelise ürituse** kulude valdkond on oma kululiikide mõttes sarnane ürituste korraldamise valdkonnaga sellise vahega, et ühe puhul on tegemist rahvusvahelise ja teise puhul siseriikliku üritusega.
8. Mõnevõrra raske oli eristada üksteisest **veebilehe loomise (arendamise) ja infotehnoloogia kulusid**, kuna raske oli aru saada, missugused kulud viitasid veebilehe arendusele, haldusele või mõeldi kulu all lihtsalt domeeni uuendust, veebilehe majutust vms. Segadust tekitas ka asjaolu, et nii veebilehe arendamise ja infotehnoloogia kulud sisaldasid **administreerimise kulusid** (infotehnoloogi töö), mis peaks kuuluma administreerimiskulude hulka, kuid sellist eristust töös ei tehtud. Põhjuseks asjaolu, et iga tegevusgrupp väljendas infotehnoloogilisi kulusid maksedokumendil liialt erinevalt.

Kulude liigitamine kujunes teatud mõttes lihtsaks, kuna eelmisel programmperioodil pidid tegevusgrupid maksetaotlusel märkima tehtud kulutuse juurde kululiigi (vt lk 10), kelle või mille jaoks kulutus oli suunatud. Tänu sellisele liigitusele ei olnud teatud kuluridade liigitamisega probleeme. Kuid oli ka hulgaliselt kuluridu, mille puhul tekkis küsimus, kuhu kulurida liigitada. Kuluridade liigitamisel esinesid järgmised probleemid:

- 1) Personalikulude ja administreerimise kulude eristamine. Tegevusgrupid olid maksetaotlusel paigutanud personalikulud ja administreerimise kulud killustatult nii personali, eksperthinnangu tellimise kui ka üldkulude alla. Tegevusgrupi sisutegevusega seotud personalikulud ja administreerimise kulude eristamist raskendas mõnevõrra napolisõnaline makse selgitus. **Uuringus jõuti järeldusele, et tegevusgruppide puhul tegemist mittetulundusühingutega, kelle tegevust ei ole mõistlik võrdsustada projektipõhise tegevusega ehk personalikulusid otsesteks ja administreerimise kuludeks ei ole mõistlik jagada nii nagu seda praktiseeritakse muudest fondidest finantseeritavate projektide puhul.**
- 2) Keeruline oli „üldkulude“ alla paigutatud kulude liigitamine. Selge on see, et mõned üldkulud on organisatsiooni toimimisel vältimatud. Üldkuludest oli lihtne tuvastada kaudseid kulusid, kuid üldkulud sisaldasid ka otseseid kulusid (toitlustamine, ruumi rent, koosolek, reklaam, kuulutus vms) ning nende puhul oli raske mõista tegevust või

konteksti, mille jaoks üks või teine kulutus oli tehtud. Kohati oli probleemiks ka üldkulu valdkonnas makse selgituse napisõnalisus. Makse selgitusse oli märgitud täpsustamata „rent“, „leping“, „toit“ või „toidukaubad“, „abonenttasu“, kuu nimetus ja aasta, tegevusgrupi personali hulka kuuluva isiku nimi vms. Mõnel kulureal puudus makse selgitus. Kulude liigitamisel paigutati sellised kuluread muude üldkulude alla.

- 3) Otseste ja kaudsete kulude liigitamisel on oluline eristada hankelepinguga sisse ostetud teenused ja tööd. Organisatsiooni sisutegevuste sisse ostmise puhul ehk otseste kulude tekkimisel hankelepingute alusel ei ole ühtse määra kasutamine õigustatud, kuna sellisel juhul tekib administreerimise kulusid minimaalselt (näiteks hanke korraldamisega seotud palgakulu või teenuse tasu). Samas tegevusgruppide kuludes viide hankelepingule tegevuste nimetustes ja makse selgitustes puudus, mistõttu ei olnud võimalik eristada tegevusgrupi ülalpidamiskuludest hankelepinguga sisse ostetud teenuseid ja töid.

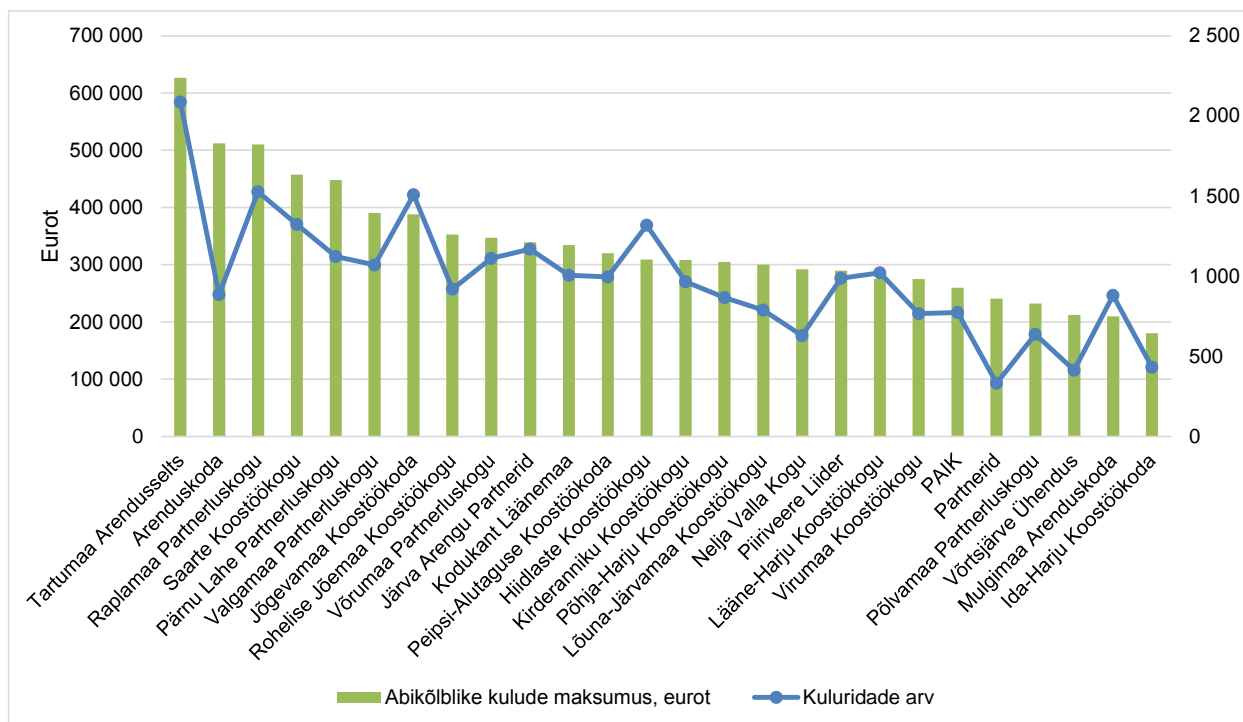
4.2. KULUDE KIRJELDAMINE

Eelmise programmiperioodi ajavahemikul 01.01.2011–30.06.2014 kõikide tegevusgruppide abikõlblike tegevuskulude maksumus oli 8,7 mln eurot, millest toetus moodustas 99,9%. Kuigi tegemist oli tegevusgruppide tegelikel kuludel põhineva kuluarvestusega, sisaldas selline lähenemisviis teatud puudust. Puuduseks oli asjaolu, et perioodil 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt väljamakstud abikõlblikud kulud ei peegelda tegevusgrupi poolt tehtud kõiki kulutusi ning võib arvata, et samal perioodil tegid tegevusgrupid rohkem kulutusi kui analüüsiobjektiks olevad andmed seda kajastasid.

Vaadeldaval perioodil oli kõige enam tegevuskulu välja makstud MTÜ Tartumaa Arendusseltsile (626 546 eurot), kellel oli ka kõige enam kuluridu (2 087 kulurida, Joonis 2). Kõige vähem tegevusgrupi tegevuskulu oli välja makstud MAK 2007–2013 perioodi algusel loodud MTÜ Ida-Harju Koostöökojale (180 444 eurot). Samas kõige vähema kuluridade arvu järgi oli väljamakseid tehtud MTÜ Partneritele (332 kulurida). **Seega välja makstud kuluridade arv ja toetuse abikõlblik maksumus erinesid tegevusgruppide vahel üksteisest oluliselt.**

LEADER meetme määruse⁵ järgi oli tegevusgruppidel õigus esitada abikõlblike tegevuste kuludokumentid PRIA-le kahe aasta jooksul pärast vastavate kulutuste tegemist. Andmeanalüüs näitas, et tegevusgrupid esitasid arved PRIA-le aegsasti ning vähemalt 97% tõenäosusega maksis PRIA tegevusgrupi poolt tehtud kulutused välja ühe aasta jooksul pärast vastavate kulutuste tegemist (arve koostamise kuupäeva alusel). Näiteks 2011. aastal väljamakstud kulutused (kuluridade arvu alusel) tehti 53% juhul samal aastal, 46% juhul aasta varem (2010. aastal) ning ülejäänud kulutused veel varem.

⁵ LEADER meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord. Vastu võetud 27.09.2010 nr 92. RT I 2010, 71, 538.

Joonis 2. Kuluridade arv ja abikõlblike kulude maksumus (eurot) tegevusgruppide lõikes

Nii kuluridade arvu kui ka abikõlblike kulude maksumuse järgi maksti kõige rohkem toetust 2012. aastal (8 173 kulurida 2,8 mln euro ulatuses, Tabel 2) ning kõige vähem 2014. aastal (2 565 kulurida 0,8 mln euro ulatuses). 2011. ja 2013. aastal väljamakstud kuluridade arvu ja kulude suuruse vahel olulisi erinevusi ei esinenud.

Tabel 2. Kuluridade arv ja abikõlblike kulude maksumus (eurot) toetuse väljamaksmise aasta lõikes

Väljamaksmise aasta	Kuluridade arv	Abikõlblike kulude maksumus, eurot
2011	7 319	2 690 148
2012	8 173	2 806 341
2013	7 482	2 411 677
2014	2 565	809 770
KOKKU	25 539	8 717 936

Kõige enam tehti kulutusi strateegia koostamise ja rakendamisel muudele tegevustele (20 904 kulurida 6,6 mln euro ulatuses) ning kõige vähem uuringutele (32 kulurida 43 761 euro ulatuses, Tabel 3). Olulisel määral tehti ka edendus- ja teavitustegevusi. Vähem tehti koolitusi töötajatele.

Tabel 3. Kuluridade arv ja toetuse suurus (eurot) tegevuste lõikes

Tegevus	Kuluridade arv	Abikõlblike kulude maksumus, eurot
Uuringud	32	43 761
Teavitustegevused	1 472	517 746
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud koolitused töötajatele	200	55 478
Edendustegevused	2 931	1 481 593
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muud tegevused	20 904	6 619 359
KOKKU	25 539	8 717 936

4.2.1. KULUDE PROPORTSIOONID

Järgnevalt on kulude suhtelised suurused ehk suhtarvud iseloomustatud struktuurisuhtarvudega, kuna eelnevalt jaotati kulud eri tunnustega osakogumisteks (jaotumine kululiigiti). Struktuurisuhtarvud iseloomustavad omakorda osa- ja üldkogumi mahtude proportsiooni.

Tegevusgruppide tegevuskulude detailne liigitus kuluridade ja toetuse summa suhtarvud on esitatud Tabel 4. Kuluridade arvu poolest sisaldas kõige enam kuluridu personali kululiik (7 072 rida, 27% kõigist kuluridadest) ning kõige vähem muu otsene kululiik (11 kulurida, 0,04% kõigist kuluridadest). Abikõlblike kulude maksumuse alusel kulutati kõige personalile (4,4 mln eurot, 50% toetuse summast) ning kõige vähem registritasudele (757 eurot, 0,009% toetuse summast) ja muudele otsekuludele (776 eurot, 0,009% toetuse summast).

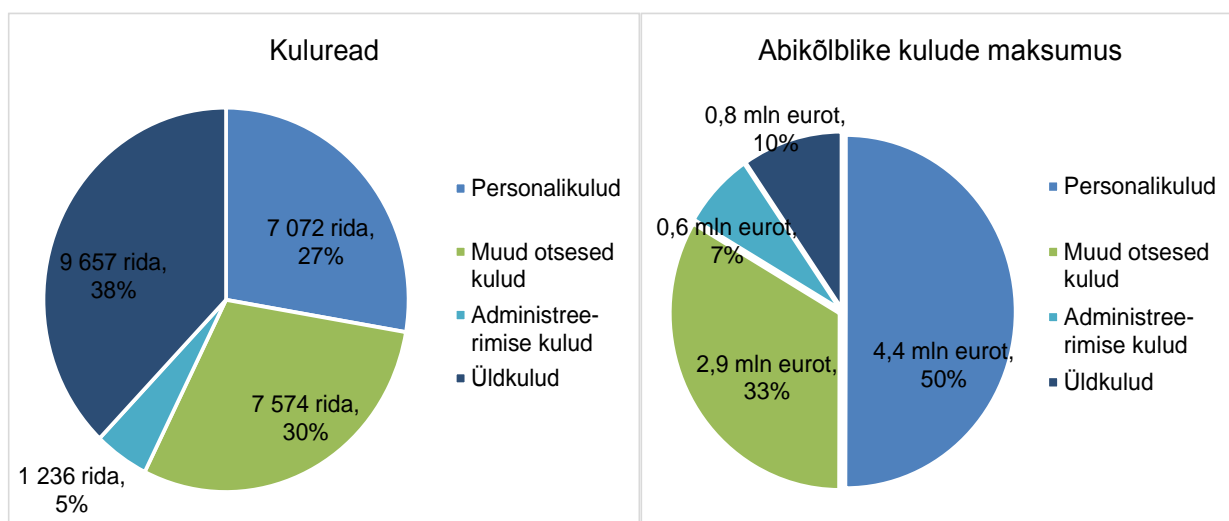
Tabel 4. Abikõlblike tegevuskulude proportsioon

Üldisem liigitus	Detailsem liigitus	Kuluridade arv	Kuluridade osatähtsus	Abikõlblike kulude maksumus, eurot	Maksumuse osatähtsus
Personalikulud	Personal	7 072	27,7%	4 362 933	50,0%
Muud otsesed kulud	Osalemine	2 130	8,3%	1 261 776	14,5%
	Korraldamine	2 513	9,8%	598 180	6,9%
	Infomaterjal	296	1,2%	235 819	2,7%
	Veebileht	117	0,5%	29 685	0,3%
	Uuring	49	0,2%	68 456	0,8%
	Ekspert	120	0,5%	80 389	0,9%
	Lähetus	864	3,4%	121 637	1,4%
	Rahvusvaheline	322	1,3%	176 525	2,0%
	Stipendium	17	0,1%	7 985	0,1%
	Reklaam	675	2,6%	142 240	1,6%
	Koostöö	101	0,4%	39 059	0,4%
	Sisustus	201	0,8%	56 678	0,7%
	Remont	46	0,2%	23 455	0,3%
	Auto liising	112	0,4%	71 302	0,8%
	Muu otsene	11	0,0%	776	0,0%
Administreerimise kulud	Administreerimistöö	1 236	4,8%	607 911	7,0%
Üldkulud	Bürootarbed	1 536	6,0%	71 545	0,8%
	Kommunikatsioon	2 173	8,5%	75 083	0,9%
	IT	1 207	4,7%	138 264	1,6%
	Sõiduki kasutus	3 077	12,0%	336 441	3,9%
	Kommunaalteenused	1 436	5,6%	203 073	2,3%
	Valveteenus	79	0,3%	1 854	0,0%
	Registritasu	49	0,2%	757	0,0%
	Muu üldkulu	100	0,4%	6 111	0,1%
KOKKU		25 539	100,0%	8 717 936	100,0%

Tasub tähele panna seda, et **siseriiklikul, välisriigis toimuval koolitusel või mõnel muul üritusel osalemise ning lähetuse kululiigis** (vt ka Tabel 1) võib suurima maksumuse moodustada transpordi (lennu-, laeva-, praami-, rongipiletid, bussi kasutus vms) kasutamine ja majutus. Samas sellisel hinnangul puudub tõendamise võimalus, kuna tegevusgruppidel puudus ühtne praktika PRIAle esitatud maksetaotlustel kajastatud toodete või teenuste detailsuses. Seega, kui näiteks eristada nimetatud kululiikidest transpordi kulu ehk sõiduki kasutus, kahaneks muude otseste kulude proportsioon oluliselt ning kasvaks üldkulude maht. Lähtuvalt lihtsustatud kuluhüvitamismeetodi rakendamise eesmärgist (lihtsustada menetlust valdkondades, kus on palju kuludokumente väikeste kulutuste kohta), võib nimetatud kululiikides transport sisaldada palju kuludokumente, kuid kulud transpordile võivad olla jällegi suured, mistõttu transpordi kasutuse tõstmine üldkulude alla ei ole õige.

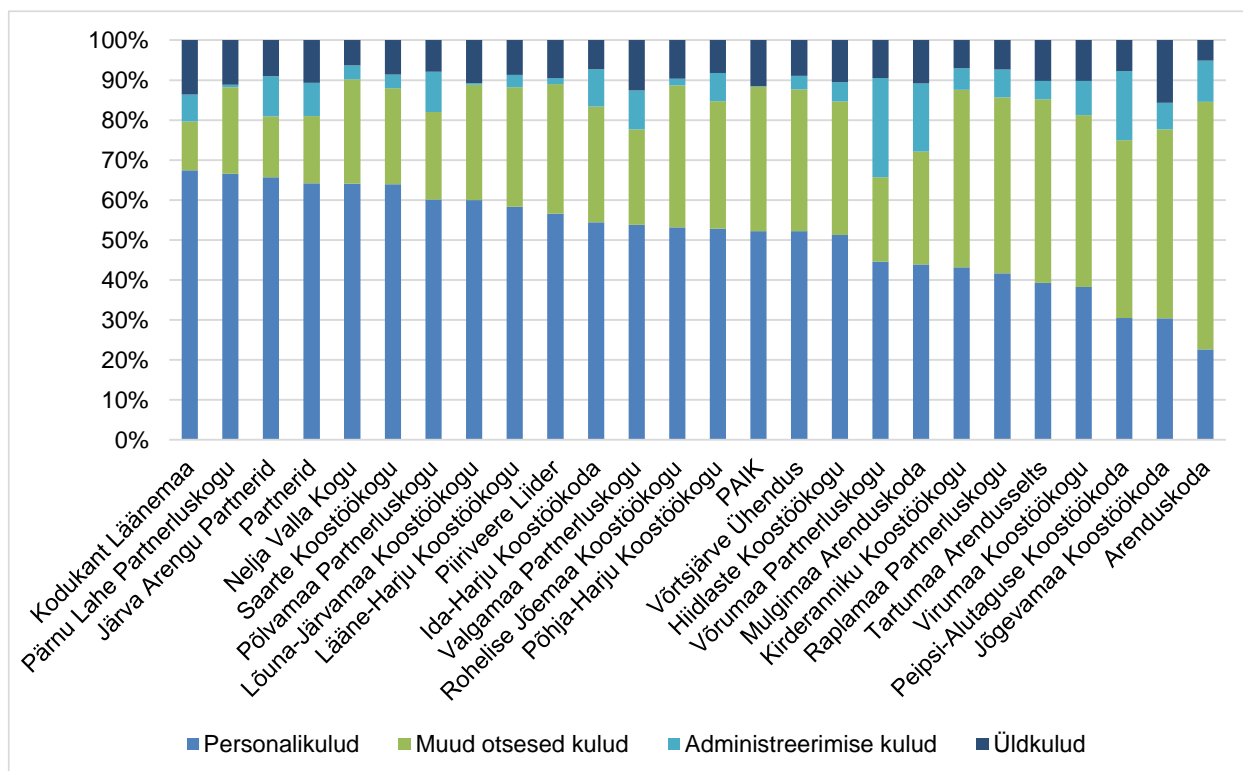
Tegevusgruppide tegevuskulude üldisemast liigitusest (Joonis 3) saab välja tuua järgmised eripärad:

- 1) Abikõlblike kulude maksumusest suurema enamuse moodustasid kulutused personalile (50% abikõlblike kulude maksumusest), kuid kuluread moodustasid vaid 27% kõigist kuluridadest.
- 2) Üldkulusid iseloomustas kuluridade rohkus (38% kuluridadest), kuid üldkulude maksumus moodustas vaid 10% abikõlblike kulude maksumusest.
- 3) Muude otseste kulude ja administreerimise kulude osas eelmises kahes punktis kirjeldatud kuluridade ja abikõlblike kulude maksumuse proportsioonide nii suur varieeruvus puudus.

Joonis 3. Tegevuskulude üldisem liigitus

Tegevuskuludest moodustasid personalikulud keskmisest suurema kulu MTÜ Kodukant Läänemaal (67% tegevusgrupi kuludest), MTÜ Pärnu Lahe Partnerluskogul (67%) ja MTÜ Järva Arengu Partneritel (66%, Joonis 4). Personalikulud moodustasid tegevuskuludest kõige väiksema osakaalu MTÜ Arenduskojal (23%), kuid muud otsesed kulud moodustasid 62% tegevusgrupi tegevuskuludest. Keskmisest suuremad administreerimise kulud olid MTÜ Võrumaa Partnerluskogul (25%) ning üldkulud MTÜ Jõgevamaa Koostöökojal (16%). **Seega välja makstud kulude proportsioonid tegevuskulude nelja kulugrupi lõikes erinesid tegevusgruppide vahel üksteisest oluliselt.**

Joonis 4. Tegevuskulude proportsioonid tegevusgruppide lõikes, %

Aasta-aastalt on personalikulude, üldkulude ja mingil määral ka administreerimise abikõlblike kulude maksumuse osatähtsus tegevuskuludest kasvanud muude otseste kulude osatähtsuse arvelt (Tabel 5). **Seega kaudse kulu määra väljatöötamisel tuleb arvestada iga-aastase muude otseste kulude langusega ning personalikulude kasvuga.**

Tabel 5. Tegevuskulude proportsioonid väljamaksmise aasta lõikes, %

Väljamaksmise aasta	Personali- kulud	Muud otsesed kulud	Administ- reerimise kulud	Üldkulud	KOKKU
	osatähtsus				
2011	42,8%	42,0%	6,8%	8,4%	100,0%
2012	50,2%	33,3%	6,8%	9,7%	100,0%
2013	55,2%	27,4%	7,3%	10,1%	100,0%
2014	58,4%	23,3%	6,9%	11,3%	100,0%
KOKKU	50,0%	33,4%	7,0%	9,6%	100,0%

Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muude tegevuste enamus abikõlblike kulude maksumusest olid seotud personalikuludega (moodustades 66% tegevuse kuludest, Tabel 6) ning edendustegevused, teavitustegevused ja koolitused muude otseste kuludega (moodustades enam kui 97% tegevuse kuludest). **Seega personalikulude suurst mõjutab kõige enam strateegia koostamine ja rakendamine ning muid otsesteid kulusid muud tegevusgrupi kulud.**

Tabel 6. Tegevuskulude proportsioonid tegevuste lõikes, %

Tegevus	Personali- kulud	Muud otsesed kulud	Administ- reerimise kulud	Üldkulud	KOKKU
	osatähtsus				
Uuringud	1,3%	96,7%	1,9%	-	100,0%
Teavitustegevused	0,2%	97,7%	0,1%	2,0%	100,0%
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud koolitused töötajatele	1,5%	97,1%	0,9%	0,5%	100,0%
Edendustegevused	1,2%	98,0%	0,4%	0,3%	100,0%
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muud tegevused	65,6%	13,0%	9,1%	12,3%	100,0%
KOKKU	50,0%	33,4%	7,0%	9,6%	100,0%

4.2.2. KULUDE KESKMISED

Tunnuste asendikarakteristikud ehk keskmised annavad teavet tunnuste väärtuste paiknemise kohta arvteljel või tunnuse väärtuste hulgas. Tegevuskulude asendikarakteristikutest kasutati:

- 1) aritmeetilist keskmist (mahukeskmise), mille väärtus sõltub kõikide rea liikmete väärtustest ning nende väärtus reageerib igale muutusele rea mistahes liikme väärtuses. Aritmeetilise keskmise puhul liidetakse kõik vaatluse väärtused ja saadud summa jagatakse vaatluste arvuga. Aritmeetiline keskmine on enamikel juhtudel mingi abstraktne tunnuse väärtus, mida reas tegelikult ei esine;
- 2) mediaani (asendi- ehk struktuurikeskmise), mis reageerib ainult niisugustele muutustele rea üksikliikmete väärtustes, millega kaasneb olulisi nihkeid ka rea struktuuris. Paljud rea üksikliikmete väärtustes toimuvad väikesed muutused struktuurikeskmisele mõju ei avalda. Mediaani leidmiseks moodustatakse tunnuste väärtuste variatsioonirida, st andmed korrastatakse suuruse järgi. Mediaan on korrastatud rea keskmine liige, millest mõlemale poole jääb võrdne arv liikmeid. Mediaan on tunnuse ebanormaalsest suurusest või väikesest väärtusest vähem mõjutatud kui aritmeetiline keskmine ning seetõttu iseloomustab tunnuse väärtuse paiknemist mõningatel juhtudel paremini kui aritmeetiline keskmine. Mediaan on alati statistilise rea konkreetne liige.

Nii aritmeetilise keskmise kui mediaani järgi keskmiselt kõrgem maksumus oli uuringutel ning keskmisest madalam maksumus mitmel üldkulude hulka kuuluval kululiigil (registritasu, valveteenus, IT ja kommunikatsioon, tabel 7). Kui aritmeetilise keskmise järgi teine kõrgema maksumusega kululiik oli infomaterjalide koostamine ja väljaandmine, siis mediaani järgi kõrgema maksumusega olid eksperditasu, administreerimistöö ja stipendium. **Tegevuskulude keskmiste erinevused aritmeetilise keskmise ja mediaani vahel on suured ning annavad erinevat informatsiooni tegevuskulude suurimate ja väiksemate keskmiste kulude kohta.**

Tabel 7. Tegevuskulude keskmised, eurot

Üldisem liigitus	Detailsem liigitus	Summa, eurot	
		keskmise	mediaan
Personalikulud	Personal	616,93	293,29
Muud otsesed kulud	Osalemine	592,38	139,86
	Korraldamine	238,03	96,00
	Infomaterjal	796,69	335,67
	Veebileht	253,72	140,00
	Uuring	1 397,07	894,76
	Ekspert	669,91	453,00
	Lähetus	140,78	124,00
	Rahvusvaheline	548,21	167,96
	Stipendium	469,69	411,39
	Reklaam	210,73	76,80
	Koostöö	386,72	79,23
	Sisustus	281,98	123,00
	Remont	509,88	107,12
	Auto liising	636,63	205,95
	Muu otsene	70,54	16,22
Administreerimise kulud	Administreerimistöö	491,84	429,49
Üldkulud	Bürootarbed	46,58	25,92
	Kommunikatsioon	34,55	23,01
	IT	114,55	37,72
	Sõiduki kasutus	109,34	67,44
	Kommunaalteenused	141,42	82,85
	Valveteenus	23,47	21,10
	Registritasu	15,45	11,50
	Muu üldkulu	61,11	18,14
KESKMINE		341,36	112,90

Nii aritmeetilist keskmist kui mediaani arvestades keskmiselt kõrgemad personalikulud olid MTÜ Arenduskojal ja MTÜ Partneritel ning keskmiselt madalamad personalikulud MTÜ Mulgimaa Arenduskojal ja MTÜ Lääne-Harju Koostöökogul (Lisa 2). Keskmiselt kõrgemad muud otsesed kulud olid samuti MTÜ Arenduskojal ning keskmiselt madalamad MTÜ Järva Arengu Partneritel. Keskmiselt kõrgemad administreerimise kulud olid MTÜ Võrumaa Partnerluskogul ning keskmiselt madalamad MTÜ Piiriveere Liidril. Üldkulude keskmistes tegevusgruppide vahel väga suuri erinevusi ei esinenud. **Kululiikide keskmise maksumuse alusel ilmnes, et tegevusgruppides makstakse töötasusid ning ostetakse sisse tooteid ja teenuseid (v. a üldkulud) väga erineva määra alusel.**

Aritmeetilise keskmise järgi on aasta-aastalt ainsa kululiigina kasvanud otsesed personalikulud (Lisa 3), kuid mediaanist võib järeldada, et toimunud hoopis personalikulude jaotumisega

väiksemateks osahulkadeks (kasvanud on konsultantidele, koordinaatortitele ja projektijuhtidele kuludokumentide arv). Nii aritmeetilist keskmist kui mediaani arvestades on aastate lõikes kahanenud muude otseste kulude asendikeskmised. Administreerimise ja üldkulude keskmiste puhul muutuste trend puudus.

Tegevuste lõikes keskmiselt suurem abikõlblik maksumus oli uuringute puhul muudel otsestel kululiikidel ning strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muude tegevuste puhul personali kululiigil (**Lisa 4**). Keskmiselt väikseim kulu oli koolitustegevuste üldkulud.

4.2.3. KULUDE HAJUVUSE KARAKTERISTIKUD

Variatsiooninäitavud iseloomustavad kogumi üksikliikmete kõrvalekaldumist keskmisest tasemest. Kui andmed on tihedalt koondunud keskmise väärtuse ümber, on tulemuseks suhteliselt väikesed väärtused erinevate variatsiooninäitudele. Kui andmed on hajutatud, on tulemuseks suhteliselt suured väärtused.

Hajuvuse karakteristikutest vaadeldakse tegevuskulude:

- 1) minimaalset ja maksimaalset elementi. Mida suurem on minimaalse ja maksimaalse elemendi erinevus, seda suurem on tunnuste hajuvus;
- 2) dispersiooni ehk keskmist ruuthälvet, mis on individuaalväärtuste ja nende aritmeetiliste keskmise vaheliste hälvete ruutkeskmise. Dispersioon näitab juhusliku suuruse varieeruvuse mõõtu, kui palju uuritav suurus varieerub. Mida suurem on dispersioon, seda enam erinevad tulemused üksteisest.
- 3) Standardhälvet, mis on ruutjuur dispersioonist ning iseloomustab rea elementide paiknemist keskväärtuse suhtes. Standardhälve on hea näitaja siis, kui on tekkinud raskusi dispersiooni tõlgendamisel. Mida suurem on standardhälve, seda suurem on tunnuste väärtuste hajuvus.

Kõige suurem kulude suuruse hajuvus oli muude otseste kulude hulka kuuluvatel kululiikidel nagu näiteks sõiduki liisimine (sh sõiduki ost), siseriiklikul ja välisriigis toimuval teavituse- või koolitustegevusel osalemine, uuringu tellimine, rahvusvahelise ürituse korraldamine ning infomaterjali koostamine ja tellimine (Tabel 8). Nimetatud kululiikide puhul maksumuse suur hajuvus tulenes asjaolust, et kululiikide valdkonnad sisaldasid eriilmelisi ja omavahel võrreldamatuid teenuseid või tooteid. Samas personalikulude suuruse hajuvus oli samuti suhteliselt suur, kuna personali hulka loeti nii hindamiskomisjoni liikmed (kellel olid keskmisest väiksemad töötasud) kui tegevusgrupi tegevmeeskond (kellel olid keskmisest suuremad töötasud). Kulude suuruse varieeruvus oli suhteliselt väike üldkulude puhul (eelkõige valveteenus, registritasud ja kommunikatsioonikulud).

Lihtsustatud kuluhüvitamismeetodi rakendamise eesmärk on lihtsustada menetlust valdkondades, kus on palju kuludokumente väikeste kulutuste kohta. Tabel 8 näitab, et otseste kulude alla peaksid kuuluma sellised kululiigid, kus kululiikide väärtuste varieeruvus on väga suur. Kui kaudsete kulude hulka liigitada suure

hajuvuskarakteristikutega kululiigid, on oht, et kindlamääralise rahastamise hulka kuuluvad kululiikide maksumused võivad ületada lubatud protsendimäära.

Tabel 8. Tegevuskulude hajuvuse karakteristikud

Üldisem liigitus	Detailsem liigitus	Abikõlblik kulude maksumus, eurot		Dispersioon	Standardhälve
		miinimum	maksimum		
Personalikulud	Personal	0,48	20 615,40	590 736,76	768,59
Muud otsesed kulud	Osalemine	1,00	37 000,00	2 922 590,09	1 709,56
	Korraldamine	0,34	5 169,60	183 968,43	428,92
	Infomaterjal	3,72	5 520,00	1 153 313,69	1 073,92
	Veebileht	4,08	1 860,40	111 688,17	334,20
	Uuring	95,87	5 592,27	1 729 302,32	1 315,03
	Ekspert	4,40	4 140,00	558 270,62	747,18
	Lähetus	1,60	5 054,00	42 356,85	205,81
	Rahvusvaheline	0,68	15 977,91	1 739 810,14	1 319,02
	Stipendium	131,66	632,91	27 609,81	166,16
	Reklaam	0,15	4 495,40	169 554,81	411,77
	Koostöö	10,63	1 665,03	192 445,44	438,69
	Sisustus	1,66	3 438,92	220 507,27	469,58
	Remont	2,99	4 181,28	858 763,06	926,69
	Auto liising	15,60	15 914,00	5 166 553,77	2 273,01
	Muu otsene	1,26	345,00	11 767,62	108,48
Administreerimise kulud	Administreerimistöö	0,18	3 304,79	137 968,12	371,44
Üldkulud	Bürootarbed	0,51	1 173,74	4 347,41	65,93
	Kommunikatsioon	0,10	678,26	1 413,55	37,60
	IT	0,14	3 550,29	78 590,04	280,34
	Sõiduki kasutus	0,02	3 061,00	14 306,12	119,61
	Kommunaalteenused	0,18	1 632,00	25 339,21	159,18
	Valveteenus	0,46	34,87	66,59	8,16
	Registritasu	0,76	96,72	325,66	18,05
	Muu üldkulu	0,20	767,00	16 124,46	126,98
KESKMINE		0,02	37 000,00	574 811,41	758,16

Tegevusgruppidest eristusid viis tegevusgruppi, kellel on ühe või teise kululiigi puhul maksumuse väärtuste hajuvus märkimisväärselt suur (Lisa 5): MTÜ Partnerid (personalikulud, administreerimise kulud ja üldkulud), MTÜ Ida-Harju Koostöökoda (personalikulud), MTÜ Arenduskoda ja MTÜ Pärnu Lahe Partnerluskogu (muud otsesed kulud) ning MTÜ Peipsi-Alutaguse Koostöökoda (administreerimise kuld). Teiste tegevusgruppide kululiikide suurusel nii suuri väärtuste hajuvusi ei esinenud. Selline abikõlblike kulude maksumuse suur hajuvus tegevusgruppide lõikes näitab maksetaotlustel kajastatud kulude esitamise väga erinevat praktikat (vt Joonis 2), kus skaala ühes otsas on tegevusgrupid, kes on esitanud palju maksedokumente (väga väiksete) kulutuste kohta ning skaala teises otsas on tegevusgrupid, kes on koondanud mitu erineva või sarnase toote või teenuse kulu ühele maksedokumendile.

Väljamaksmise aastate lõikes võib täheldada administreerimis- ja üldkulude väärtuste hajuvuse järk-järgulist vähenemist (**Lisa 6**) ehk väärtuste varieeruvuse vähenemist. Personali- ja muude otseste kulude väärtuse hajuvuse puhul muutuste trend puudus.

Tegevuste lõikes väärtuste suurema hajuvusega olid uuringute ja edendustegevuste muud otsesed kulud (**Lisa 7**). Väärtuste väiksema hajuvusega olid edendustegevuste ja koolitustegevuste üldkulud.

4.3. KULUDE LIHTSUSTATUD HÜVITAMISVIISIDE KAUDSETE KULUDE MÄÄRAD

Tuginedes peatükile 3.2 on leitud lihtsustatud kulu hüvitamisviiside kaudsete kulude määrad.

Kindla määra rakendamine kuni 15% otsestest personalikuludest katab vaid pool üldkuludest, mis tegevusgruppidel perioodil 2011–2014 tekkisid (Tabel 9) ning kindlat määra kuni 15% rakendada ei ole võimalik.

Tabel 9. Kindla määra arvestamine otsestest personalikuludest

Üldisem liigitus		Detailsem liigitus	Toetuse suurus, eurot	Kuni 15% otsestest personalikuludest	
				eurot	%
Otsesed personalikulud			4 362 933	654 440	kuni 15%
Muud otsesed kulud			2 913 963	x	x
Otsesed kulud kokku			7 276 896	x	x
Administreerimise kulud	Administreerimistöö	607 911	1 441 040	33,0% (tegelik)	
Üldkulud	Bürootarbed	71 545			
	Kommunikatsioon	75 083			
	IT	138 264			
	Sõiduki kasutus	336 441			
	Kommunaalteenused	203 073			
	Valveteenus	1 854			
	Registritasu	757			
	Muu üldkulu	6 111			
Kaudsed kulud kokku			1 441 040	x	x

Kindla määra rakendamine kuni 17% otsestest ja administreerimise kuludest katab tegevusgruppidel tekkinud üldkulud (Tabel 10).

Tabel 10. Kindla määra rakendamine otsestest ja kaudsetest personalikuludest

Tabel 16. Kinnistu maad ja kinnisvara haldamine otsesest ja kaudsetest personalikuludest				
Üldisem liigitus	Detailsem liigitus	Toetuse suurus, eurot	Kuni 25% otsestest ja kaudsetest personalikuludest	
			eurot	%
Otsesed personalikulud ja administreerimise kulud		4 970 844	1 242 711	kuni 25%
Muud otsesed kulud		2 913 963	x	x
Otsesed kulud kokku		7 884 807	x	x
Üldkulud	Bürootarbed	71 545	832 858	16,8% (tegelik)
	Kommunikatsioon	75 083		
	IT	138 264		
	Sõiduki kasutus	336 441		
	Kommunaalteenused	203 073		
	Valveteenus	1 854		
	Registritasu	757		
	Muu üldkulu	6 111		
Kaudsed kulud kokku		833 130	x	x

Kindla määra rakendamine kuni 21% otsestest kuludest katab tegevusgruppidel tekkinud üldkulud (Tabel 11).

Tabel 11. Kindla määra rakendamine otsestest kuludest

Üldisem liigitus		Detailsem liigitus	Toetuse suurus, eurot	Kuni 25% otsestest otsekuludest	
				eurot	%
Otsest personalikulud			4 362 933	x	x
Muud otsest kulud			2 913 963	x	x
Otsest kulud kokku			7 276 896	1 819 224	kuni 25%
Administreerimise kulud	Administreerimistöö	607 911	1 441 040	19,8% (tegelik)	
Üldkulud	Bürootarbed	71 545			
	Kommunikatsioon	75 083			
	IT	138 264			
	Sõiduki kasutus	336 441			
	Kommunaalteenused	203 073			
	Valveteenus	1 854			
	Registritasu	757			
	Muu üldkulu	6 111			
Kaudsed kulud kokku			1 441 040	x	x

Kindla määra rakendamise protsenti otsekuludest võib mõjutada Eesti tööturul keskmise palga (personalikulude muutus) ja tarbimiskulude muutuse suhe. Kahe erineva näitaja suhte muutust saab hinnata Rahandusministeeriumi 2015. aasta majandusprognoosi alusel. Selleks võrdleme eratarbimiskulutuste (sh MTÜd) ja tarbijahinnaindeksi muutust võrreldes keskmise palga reaalkasvuga. Kuna Rahandusministeeriumi 2015. aasta kevadprognoosi kokkuvõtte alusel ületab perioodil 2016–2019 palga reaalkasv 3,0% aastas ja samal ajal jääb eratarbimiskulutuste (sh MTÜd) ja tarbijahinnaindeksi muutus alla 3,0% aastas, siis saab hinnata osakaalude suhet

kindla määra rakendamiseks püsivaks. Kuigi majandusprognoosi alusel võib kuluda rohkem raha personalikuludele, siis piiratud eelarve tingimustes ei saa suureneda kaudsed kulud. Kindla määra rakendamine toimub hetkehinnangul püsiva proportsiooni ehk määra alusel ning seda ei tohiks mõjuda Eesti tööturu palgakasvu ja tarbijahinna muutumine. Käesolev hinnang on üldistav ja ei arvesta kohalike tegevusgruppide võimalikke prognoose, kuna neid ei olnud vajalik koguda ja hinnata töö lähteülesandes esitatud tingimustel. Kindla määra muutmise vajadus tulevikus võib siiski esineda ja seda võib tingida ka kohalike tegevusgruppide kulutuste muutumine ja palgapoliitika.

Eelnevas kolmes tabelis esitatud protsentarvutused väljendavad tegevusgruppide keskmist näitajat. Eelmisel programmiperioodil puudus tegevusgruppidel ühtne praktika, kui detailset PRIAle esitataval maksetaotlusel kulutusi kajastada ning välja makstud tegevusgruppide kulude proportsioonid nelja kulugrupi (personali-, muud otsesed, administreerimise ja üldkulud) lõikes erinesid tegevusgruppide vahel oluliselt. Lähtuvalt sellest soovitame kõikide tegevusgruppide puhul rakendada ühesugust kaudsete abikõlblike kulude hüvitamise määra (mitte rakendada tegevusgruppide erisusi).

5. KOKKUVÕTE

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (MAK 2007–2013) perioodil rakendati LEADER meetmet kolme alameetme kaudu: (1) kohalike arengustrateegiate koostamine, (2) kohalike arengustrateegiate rakendamine ja (3) kohalike tegevusgruppide (tegevusgrupp) juhtimine, oskuste omandamine ja piirkonna elavdamine. MAK 2007–2013 perioodil oli LEADER meetme eelarve 85,8 mln eurot. Seisuga 31.12.2014 oli tegevusgruppidele määratud 16,2 mln euro ulatuses tegevusgrupi toetust, mis moodustas 18% LEADER meetme eelarvest.

Tegevusgruppide tegevus- ja piirkonna elavdamise kuludokumentide rohkus kasvatas oluliselt nii tegevusgruppide kui ka Põllumajanduse ja Informatsiooni Ameti (PRIA) halduskoormust. Jagades tegevusgrupi ülalpidamiskulud otsesteks ja kaudseteks kuludeks, võib Eesti maaelu arengukava 2014–2020 perioodil kaudsete kulude hüvitamiseks kasutada kulude lihtsustatud hüvitamisviisil kindlat määra kuni 15% otsestest personalikuludest, kuni 25% otsestest ja kaudsetest personalikuludest või kuni 25% otsestest kuludest.

Uuringu eesmärk oli analüüsida MAK 2007–2013 perioodil LEADER meetme raames toetust saanud 26 tegevusgrupi tegevuskulusid ning jaotada need otsesteks ja kaudseteks kuludeks. Analüüsi tulemusel saab välja töötada optimaalse kaudsete kulude määra, mida uuel programmiperioodil meetme LEADER kohalikuks arenguks raames rakendada.

Analüüsil kasutati perioodil 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt tegevusgruppidele tegevustoetuse väljamaksete kohta käivat infot. Personalikulude täpsemaks jaotamiseks otsesteks ja kaudseteks kuludeks paluti abi tegevusgruppidele (andmete kogumine toimus perioodil 15.01.–30.01.2015) ning lisaks koguti PRIAs asuvatest tegevusgruppide toimikutes asuvatest töölepingutest infot töötajate ametinimetuste ja töökoormuste kohta (andmete kogumine toimus perioodil 06.02.–11.02.2015).

Andmete analüüsil kasutati kirjeldavat statistikat. Analüüsi tulemused esitati kululiikide lõikes ning peamised kululiigid (otsesed personali- ja muud otsesed kulud ning kaudsed administreerimise kulud ja üldkulud) 26 kohaliku tegevusgrupi, teenuse või muude tööde PRIA poolt välja makstud aastate ning tegevuste lõikes, mis puudutasid uuringuid, teavitustegevusi, koolitusi tegevusgrupi töötajatele, edendustegevusi ja muid tegevusi.

Ajavahemikul 01.01.2011–30.06.2014 PRIA poolt välja makstud 26 tegevusgrupi tegevuskulude andmebaasi moodustas 25 539 kulurida (seisuga 16.12.2014). Kulude liigitamisel alustati kulude detailsemast liigitamisest, mis võimaldas kulusid liigitada üldisemalt otsesteks ja kaudseteks kuludeks. Detailsem kulude liigitus tekkis muude otseste kulude (15 alaliiki) ja üldkulude (8 alaliiki) kaudu.

Tegevusgruppide tegevustoetuse kirjeldusest ilmnes, et PRIA poolt välja makstud kuluridade arv ja toetuse summad erinesid tegevusgruppide vahel üksteisest oluliselt. Kõige enam maksti toetust välja 2012. aastal ning kõige enam tehti kulutusi strateegia koostamise ja rakendamise seotud tegevustele.

Kulude proportsioonide alusel oli kõige suurema osatähtsuse nii kuluridade (27% kuluridadest), kui ka toetuse suurusest (50% abikõlblike kulude maksumusest) moodustasid otsesed

personalikulud. Üldkulusid iseloomustas küll kuluridade rohkus (38% kuluridadest), kuid samal ajal moodustasid kogu väljamakstud abikõlblikest kulude maksumusest vaid 10%. Välja makstud abikõlblike kulude maksumuse proportsioonid erinesid tegevusgruppide vahel üksteisest oluliselt ning toetuse väljamaksmise aastate lõikes tuleb arvestada iga-aastase personalikulude kasvuga ning muude otseste kulude langusega.

Tunnuste asendikarakteristikute järgi keskmiselt kõrgem maksumus oli uuringutel ning keskmisest madalam maksumus üldkulude hulka kuuluvatel kululiikidel. Kululiikide keskmise maksumuse alusel ilmnes, et tegevusgruppides makstakse töötasusid ning ostetakse sisse tooteid ja teenuseid (v. a üldkulud) väga erineva määra alusel. Aritmeetilise keskmise järgi on aasta-aastalt ainsa kululiigina kasvanud personalikulud, mida küll mediaani arvestades öelda ei saa. Keskmisest suurem maksumus uuringute puhul muudel otsestel kululiikidel ning strateegia koostamise ja rakendamisega seotud tegevuste puhul personali kululiigil.

Väärtuste hajuvuskarakteristikute järgi oli kõige suurem kulude suuruse hajuvus muude otseste hulka kuuluvatel mõnedel kululiikidel ning väikseim üldkulude puhul. Viiel tegevusgrupil oli ühe või teise kululiigi väärtuste hajuvus märkimisväärselt suur. Teiste tegevusgruppide puhul nii suuri väärtuste hajuvusi ei esinenud. Väljamaksmise aastate lõikes võib täheldada administreerimis- ja üldkulude väärtuste hajuvuse järk-järgulist vähenemist.

Tuginedes eelmise programmiperioodi (2007–2013) LEADER meetmes tegevusgruppide tegevuskuludele võib öelda, et uuel perioodil on kulude lihtsustatud hüvitamisviisidest võimalik rakendada kindla määra rakendamist kuni 25% otsestest ja kaudsetest personalikuludest ning kuni 25% otsestest kuludest. Tuginedes andmeanalüüsil saadud tulemustele, mis põhineb ausal, õiglasel ja kontrollitaval arvutusmeetodil, on võimalik rakendada kindla määra rakendamist kuni 17% otsestest ja kaudsetest personalikuludest ning kuni 20% otsestest kuludest.

Kulude lihtsustatud hüvitamisviiside rakendamisel on oluline, et LEADER meetme rakendamisega kokku puutuvad osapooled (toetuse saajad, kontrollid, hindajad jne) mõistavad üheselt, missugune kulu millise kululiigi hulka loetakse ehk igal kululiigil võiks olla kululiikide loend. See on oluline, kui kululiike omakorda liigitatakse otsesteks või kaudseteks kulude hulka, mis on aluseks kulude lihtsustatud hüvitamisviiside puhul.

6. KASUTATUD MATERJAL

„Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ raames antava tehnilise abi toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Vastu võetud 01.04.2015 määrus nr 29. RTI, 07.04.2015, 2.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013.

European Commission. European Structural and Investment (ESI) Funds. Guidance on Simplified Cost Options (SCOs): Flat rate financing, Standard scales of unit costs, Lump sums (under Articles 67 and 68 of Regulation (EU) No 1303/2013, Article 14(2) – (4) of Regulation (EU) No 1304/2013 and Article 19 of Regulation (EU) No 1299/2013).

Jaansoo, A. (2011) Kulude arvestus ja eelarvestamine. Innove.

LEADER meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord. Vastu võetud 27.09.2010 määrus nr 92. RT I 2010, 71, 538.

LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Vastu võetud 14.10.2014 määrus nr 85. RT I, 17.10.2014, 9.

Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord. Vastu võetud 01.09.2014 nr 143. RT I, 02.09.2014, 11.

Vabariigi Valitsuse määruse „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse väljamaksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri. 07.08.2014.

Rahandusministeerium, www.fin.ee 22.05.2015

7. LISAD

Lisa 1. Abikõlblike kulude liigitus erinevates määrustes. Rohelisega on märgitud personalikulud ja sinisega kaudsed kulud

LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord Vastu võetud 14.10.2014 nr 85	Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord Vastu võetud 01.09.2014 nr 143	„Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ raames antava tehnilise abi toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord Vastu võetud 01.04.2015 nr 29
§ 11 lõige 3 (otsesed personalikulud) 1)tegevusi elluviiva töötaja, ametniku ja eksperdi tööjõukulud, sh palk, töötasu, lisatasu, preemia, puhkusetasu, või puhkusetoetus, mis on kooskõlas asutusesisese palgataseme või töötasuga; 2)ametist vabastamise, töölepingu lõpetamise ja muu seadusest tulenev hüvitis; 3)seadusest tulenevad maksud ja maksed punktides 1 ja 2 nimetatud kuludelt, sh sotsiaalmaks, töötuskindlustusmakse ja haigushüvitise tööandjapoolne osa 4)füüsilise isikuga sõlmitud töövõtu- või käsunduslepingu alusel makstav tasu ning sellelt tasult arvestatud sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse.	§ 3 lõige 1 (abikõlblikud personalikulud) 1)palk proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga; 2)puhkusetasu proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga ja vastavalt seaduses sätestatud korrale; 3)teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised proportsionaalselt projektiga seotus ajaga; 4)seadusest tulenevad maksud ja maksed punktides 1–3 nimetatud kuludelt;	§ 3 lõige 2 (otsesed personalikulud) 1)tegevusi elluviiva töötaja, ametniku ja eksperdi tööjõukulud, sh palk, töötasu, lisatasu, preemia, puhkusetasu või puhkusetoetus, mis vastavad asutusesisele palgajuhendile ja töö tasustamise juhendile ning on kooskõlas asutusesisese palgataseme või töötasuga; 2)ametist vabastamise, töölepingu lõpetamise ja muu seadusest tulenev hüvitis; 3)seadusest tulenevad maksud ja maksed punktides 1 ja 2 nimetatud kuludelt, sealhulgas sotsiaalmaks, töötuskindlustusmakse ja haigushüvitise tööandjapoolne osa; 4)füüsilise isikuga sõlmitud töövõtu- või käsunduslepingu alusel makstav tasu ning sellelt tasult arvestatud sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse.
	5)seadusest tulenev lähetusega või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu; 6)koolituskulu; 7)töötaja ja ametniku tervisekontrolli kulu proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajaga. § 3 lõige 3 (abikõlblikud personalikulud täiend) Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse <u>töölepingu ja teenistusse võtmise käskkirja</u> alusel tekkivatele personalikuludele. § 3 lõige 4 (abikõlblikud personalikulud) füüsilise isikuga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel	

	<p>tekkiva personalikuluna loetakse abikõlblikuks proportsionaalselt projekti heaks kulunud ajaga teenuse eest makstavat tasu, mida maksustatakse sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksuga ning sellelt tasult arvestatud sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks, kui erinevate teenuste eest makstavad tasud on eristatud.</p> <p>§ 9 lõige 3 (otsesed personalikulud) Projekti otsesteks personalikuludeks loetakse § 3 lõike 1 punktides 1-4 ja § 3 lõikes 4 loetletud kulud, välja arvatud projekti administreeriva personali kulu, mis tekib seoses lõikes 6 nimetatud tegevustega.</p>	
<p>§ 11 lõige 2 (kaudsed kulud)</p> <p>1)kulud bürootarvetele;</p> <p>2)sidekulud, sh telefoni- ja postikulu;</p> <p>3)infotehnoloogia kulud, sh kontoritehnika üür ja liising ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldus- ja paranduskulud;</p> <p>4)kommunaalkulud, sh kütte-, vee- ja elektrikulud ning ruumide koristamise kulud;</p> <p>5)ruumide rent;</p> <p>6)kulud valveteenusele;</p> <p>7)maamaks;</p> <p>8)strateegia ettevalmistamisega seotud pangakonto avamise ja haldamise kulud ning strateegia ettevalmistamisega seotud makse ülekandetasu;</p> <p>9)lõikes 3 nimetatud personalikulud, mis on seotud strateegia ettevalmistamise administreerimisega, milleks on raamatupidamine, sekretäri- ja personalitöö, haldustöötaja tegevus või muu abistav töö.</p>	<p>§ 9 lõige 4 (kaudsed kulud) projekti kaudseteks kuludeks loetakse § 3 lõikes 1 nimetatud personalikulud, mis on seotud lõikes 6 nimetatud projekti administreerimisega ja lõikes 5 nimetatud projekti üldkulud.</p> <p>§ 9 lõige 5 (üldkulud)</p> <p>1)bürootarvete kulud;</p> <p>2)sidekulud, sh interneti-, telefoni- ja postikulu;</p> <p>3)infotehnoloogia kulud, sh kontoritehnika rentimine või liisimine ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldamine ja remontimine;</p> <p>4)kütte, vee, elektri ja ruumide koristamisega seotud kulud;</p> <p>5)ruumide rentimine;</p> <p>6)valveteenus;</p> <p>7)maamaks;</p> <p>8)projektiga seotud pangakonto avamise ja haldamise kulud ning makse ülekandetasu juhul, kui projekti jaoks on eraldi pangakonto;</p> <p>9)riigisisese lähetusega seotud kulu tehnilise abina toetuse andmisel;</p>	<p>§ 3 lõige 3 (kaudsed kulud)</p> <p>1)kulud tarkvara, riistvara ja kontoritehnika soetamisele, üürimisele, liisimisele, hooldusele või parandusele;</p> <p>2) kulud bürootarvetele ja sidekulud;</p> <p>3) kulud transpordile, sealhulgas kulud mootorsõiduki rendile, mootorsõiduki rendi esimene sissemakse ning kütuse- ja hoolduskulud;</p> <p>4) lõikes 2 nimetatud personalikulud, mis on seotud arengukava administreerimisega, milleks on raamatupidamine, sekretäri- ja personalitöö, haldustöötaja tegevus ja muu abistav töö.</p>

	§ 9 lõige 6 (administreerimistegevused) 1) raamatupidamine; 2) sekretäri- ja personalitöö; 3) hankespetsialisti tegevus; 4) haldustöötaja tegevus; 5) infotehnoloogi tegevus; 6) muu abistav töö.	
--	--	--

Lisa 2. Tegevuskulude keskmised tegevusgruppide lõikes, eurot

Tegevusgrupp	Personalikulud, eurot		Muud otsesed kulud, eurot		Administreerimise kulud, eurot		Üldkulud, eurot	
	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan
Arenduskoda	2 144,22	2 680,00	825,97	210,00	594,56	498,83	73,35	26,20
Hiidlaste Koostöökogu	381,25	139,65	242,57	64,00	251,80	351,51	78,23	45,25
Ida-Harju Koostöökoda	1 511,64	1 712,83	372,68	144,35	369,03	377,37	72,03	44,57
Jõgevamaa Koostöökoda	992,17	1 224,76	376,70	128,00	516,05	558,33	71,51	64,00
Järva Arengu Partnerid	469,44	266,11	209,75	96,00	517,75	590,00	80,04	60,00
Kirderanniku Koostöökogu	548,08	372,40	462,99	120,00	373,67	361,80	57,02	25,75
Kodukant Läänemaa	501,03	182,00	439,54	54,00	536,45	543,65	107,84	79,04
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	1 040,59	987,84	358,77	117,34	233,49	79,60	87,69	47,64
Lääne-Harju Koostöökogu	334,49	107,73	375,44	116,00	339,27	200,00	80,32	44,87
Mulgimaa Arenduskoda	330,62	127,51	236,02	96,00	664,21	899,23	76,79	31,35
Nelja Valla Kogu	1 156,45	1 067,25	323,24	132,43	217,14	223,68	99,87	30,06
PAIK	1 060,07	1 209,60	259,19	121,15	131,15	131,15	106,24	64,00
Partnerid	2 576,85	1 462,78	410,57	97,66	829,75	786,95	173,08	49,85
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	515,47	107,61	754,48	192,00	615,06	473,09	46,69	23,47
Piiriveere Liider	752,15	691,04	282,34	116,00	100,82	97,50	69,72	29,02
Põhja-Harju Koostöökogu	549,81	224,39	399,16	128,00	465,43	514,75	88,64	53,51
Põlvamaa Partnerluskogu	826,35	850,27	277,28	125,73	557,33	557,76	75,52	32,50
Pärnu Lahe Partnerluskogu	971,11	858,97	583,88	114,14	159,88	162,00	79,14	51,25
Raplamaa Partnerluskogu	401,07	214,74	504,05	174,63	422,44	211,00	80,43	26,21
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	933,72	532,00	389,52	147,04	361,96	208,40	89,22	55,67
Saarte Koostöökogu	599,30	170,00	230,02	60,52	298,20	236,96	128,39	75,27
Tartumaa Arendusselts	459,21	214,36	330,50	130,00	543,68	549,64	101,64	37,32
Valgamaa Partnerluskogu	648,01	322,84	406,49	101,39	646,81	739,20	107,17	66,11
Virumaa Koostöökogu	611,35	530,64	525,82	178,39	428,73	348,00	89,01	36,74
Võrtsjärve Ühendus	990,53	700,00	512,21	203,52	227,44	258,05	155,59	57,68
Võrumaa Partnerluskogu	361,24	107,62	280,30	128,00	926,97	920,90	100,33	45,00
KESKMINE	616,93	293,29	384,73	123,53	491,84	429,49	86,27	45,24

Lisa 3. Tegevuskulude keskmised väljamaksmise aasta lõikes, eurot

Väljamaksmise aasta	Personalikulud, eurot		Muud otsesed kulud, eurot		Administreerimise kulud, eurot		Üldkulud, eurot	
	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan
2011	615,65	330,74	457,83	139,07	520,58	473,09	85,92	43,19
2012	600,99	282,24	377,63	121,64	514,16	429,49	91,32	49,85
2013	615,51	279,30	336,56	105,00	451,79	376,81	81,95	44,24
2014	678,35	279,30	282,46	101,05	468,63	402,00	85,04	44,46
KESKMINE	616,93	293,29	384,73	123,53	491,84	429,49	86,27	45,24

Lisa 4. Tegevuskulude keskmised tegevuste lõikes, eurot

Tegevus	Personalikulud, eurot		Muud otsesed kulud, eurot		Administreerimise kulud, eurot		Üldkulud, eurot	
	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan	keskmine	mediaan
Uuringud	576,00	576,00	1 459,83	958,67	425,00	425,00	-	-
Teavitustegevused	300,23	114,70	362,53	126,30	82,47	77,94	151,11	11,31
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud koolitused töötajatele	407,84	407,84	287,97	96,00	86,90	73,20	58,22	22,80
Edendustegevused	236,24	130,00	527,47	146,00	491,94	280,80	57,59	15,57
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muud tegevused	621,27	300,16	267,86	102,26	495,30	429,49	86,08	45,88
KESKMINE	616,93	293,29	384,73	123,53	491,84	429,49	86,27	45,24

Lisa 5. Tegevuskulude hajuvuse karakteristikud tegevusgruppide lõikes

Tegevusgrupp	Personalikulud				Muud otsesed kulud				Administreerimise kulud				Üldkulud			
	mini- mum, eurot	maksi- mum, eurot	dis- persioon	standard- hälve	mini- mum, eurot	maksi- mum, eurot	dis- persioon	standard- hälve	mini- mum, eurot	maksi- mum, eurot	dis- persioon	standard- hälve	mini- mum, eurot	maksi- mum, eurot	dis- persioon	standard- hälve
Arenduskoda	114,70	2 952,10	909 789,0	953,8	3,26	37 000,00	5 966 309,7	2 442,6	98,94	1 075,20	49 568,9	222,6	0,14	2 436,00	36 133,5	190,1
Hiidlaste Koostöökogu	4,16	2 789,00	194 188,8	440,7	1,60	6 931,92	388 429,7	623,2	12,78	351,51	20 857,4	144,4	0,47	1 511,00	13 510,7	116,2
Ida-Harju Koostöökoda	120,00	6 851,31	1 508 138,9	1 228,1	3,91	5 521,97	596 060,4	772,0	188,40	753,62	34 892,9	186,8	0,76	1 346,04	15 074,9	122,8
Jõgevamaa Koostöökoda	1,91	2 116,26	259 607,3	509,5	0,44	15 977,91	960 991,0	980,3	128,00	840,58	20 955,8	144,8	0,29	1 057,61	5 761,5	75,9
Järva Arengu Partnerid	9,04	3 527,85	191 530,2	437,6	0,34	3 802,00	140 363,6	374,7	26,00	1 620,89	103 580,5	321,8	0,02	3 550,29	35 920,9	189,5
Kirderanniku Koostöökogu	0,56	2 318,40	277 026,1	526,3	1,00	15 125,00	1 509 087,4	1 228,4	18,74	1 876,80	169 361,7	411,5	0,80	1 403,00	9 887,8	99,4
Kodukant Läänemaa	10,62	2 882,95	273 407,3	522,9	3,83	10 484,00	2 464 422,8	1 569,8	402,00	543,70	926,4	30,4	0,51	2 842,84	26 179,2	161,8
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	82,99	2 821,30	270 831,1	520,4	1,53	15 900,00	1 438 733,2	1 199,5	65,12	497,28	47 892,9	218,8	0,10	876,40	9 654,7	98,3
Lääne-Harju Koostöökogu	2,27	1 648,66	205 507,4	453,3	0,68	5 592,27	508 891,7	713,4	171,79	600,00	36 431,9	190,9	4,18	1 597,68	25 352,4	159,2
Mulgimaa Arenduskoda	1,80	1 680,60	153 368,4	391,6	2,29	5 169,60	350 645,2	592,2	25,00	901,94	99 103,5	314,8	0,76	1 173,74	14 992,6	122,4
Nelja Valla Kogu	25,47	2 419,23	496 375,9	704,5	2,00	3 622,22	275 587,7	525,0	82,55	420,00	2 814,1	53,0	0,49	575,20	17 376,7	131,8
PAIK	119,03	1 608,00	152 200,2	390,1	3,20	5 558,00	289 038,3	537,6	131,15	131,15	NA	NA	2,00	603,01	10 830,6	104,1
Partnerid	217,60	20 615,40	18 770 495,8	4 332,5	2,43	15 914,00	2 646 635,2	1 626,8	105,79	2 636,40	240 168,2	490,1	2,30	3 061,00	143 631,9	379,0
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	16,00	5 263,40	653 325,4	808,3	2,99	10 000,00	2 235 794,2	1 495,3	100,00	1 340,00	214 722,3	463,4	0,75	1 076,47	6 446,9	80,3
Piiriveere Liider	17,19	6 710,72	444 949,7	667,0	0,15	8 205,00	378 003,1	614,8	31,51	336,00	1 432,6	37,8	0,45	1 085,20	8 847,1	94,1
Põhja-Harju Koostöökogu	30,97	3 727,50	526 105,2	725,3	3,20	10 875,00	1 501 929,1	1 225,5	2,75	613,55	18 727,8	136,8	0,61	1 934,14	20 119,2	141,8
Põlvamaa Partnerluskogu	24,94	2 052,38	379 386,1	615,9	4,48	4 400,00	243 465,8	493,4	556,10	558,33	0,7	0,9	0,42	1 069,00	9 524,1	97,6
Pärnu Lahe Partnerluskogu	47,93	3 589,91	316 526,4	562,6	2,81	19 255,08	3 946 613,8	1 986,6	45,00	450,00	8 029,5	89,6	0,15	1 039,00	11 447,0	107,0
Raplamaa Partnerluskogu	2,24	2 652,88	280 110,8	529,3	5,20	10 005,00	858 293,3	926,4	128,85	796,81	66 137,2	257,2	0,18	678,99	12 104,7	110,0
Rohelise Jõe Koostöökogu	2,90	3 004,42	397 813,0	630,7	4,98	22 992,00	1 851 216,8	1 360,6	12,00	1 150,41	121 679,0	348,8	0,70	2 629,77	28 599,9	169,1
Saarte Koostöökogu	36,62	2 537,88	480 366,7	693,1	1,60	7 271,53	342 789,9	585,5	0,18	1 697,47	72 293,8	268,9	0,20	1 593,32	28 353,8	168,4
Tartumaa Arendusselts	1,00	2 720,26	272 949,0	522,4	1,00	17 872,00	828 065,5	910,0	0,64	1 787,04	127 361,3	356,9	1,00	1 597,69	38 637,9	196,6
Valgamaa Partnerluskogu	4,72	1 703,50	266 621,6	516,4	0,79	10 560,00	869 554,9	932,5	27,60	1 634,54	148 995,9	386,0	0,27	767,00	19 554,3	139,8
Virumaa Koostöökogu	0,48	2 576,93	196 588,1	443,4	1,26	10 545,42	887 276,1	942,0	23,20	1 630,00	48 997,0	221,4	1,14	766,94	9 087,1	95,3
Võrtsjärve Ühendus	114,24	8 666,42	882 254,1	939,3	1,00	7 854,74	1 032 804,0	1 016,3	6,98	298,37	4 641,0	68,1	7,20	1 648,15	51 804,2	227,6
Võrumaa Partnerluskogu	24,20	2 320,35	236 745,3	486,6	1,66	3 802,74	213 537,9	462,1	10,00	3 304,79	409 982,6	640,3	1,99	2 760,00	32 059,9	179,1
KESKMINE	0,48	20 615,40	590 736,8	768,6	0,15	37 000,00	1 178 140,3	1 085,4	0,18	3 304,79	137 968,1	371,4	0,02	3 550,29	20 953,9	144,8

Lisa 6. Tegevuskulude hajuvuse karakteristikud väljamaksmise aasta lõikes

Väljamaksmise aasta	Personalikulud				Muud otsesed kulud				Administreerimise kulud				Üldkulud			
	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standardhälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standardhälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standardhälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standardhälve
2011	16,00	8 666,42	426 702,2	653,2	1,66	22 992,00	1 437 013,9	1 198,8	10,00	3 304,79	178 439,9	422,4	0,18	3 550,29	26 323,1	162,2
2012	1,91	20 615,40	630 441,6	794,0	0,15	15 914,00	909 345,8	953,6	0,64	2 636,40	148 213,8	385,0	0,10	3 061,00	26 232,3	162,0
2013	0,48	20 004,19	699 866,1	836,6	0,79	37 000,00	1 446 185,0	1 202,6	0,18	1 800,00	102 252,1	319,8	0,20	1 676,36	13 001,9	114,0
2014	0,56	6 851,31	556 198,7	745,8	0,34	7 686,00	398 798,5	631,5	31,51	1 340,00	97 276,6	311,9	0,02	1 575,00	15 069,1	122,8
KESKMINE	0,48	20 615,40	590 736,8	768,6	0,15	37 000,00	1 178 140,3	1 085,4	0,18	3 304,79	137 968,1	371,4	0,02	3 550,29	20 953,9	144,8

Lisa 7. Tegevuskulude hajuvuse karakteristikud tegevuste lõikes

Tegevus	Personalikulud				Muud otsesed kulud				Administreerimise kulud				Üldkulud			
	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standard-hälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standard-hälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standard-hälve	miinimum, eurot	maksimum, eurot	dispersioon	standard-hälve
Uuringud	576,00	576,00	NA	NA	143,30	5 592,27	2 085 213,0	1 444,0	240,00	610,00	68 450,0	261,6	-	-	-	-
Teavitustegevused	66,00	720,00	132 746,0	364,3	0,15	7 669,40	522 618,3	722,9	54,00	120,00	967,8	31,1	0,14	1 597,69	162 235,4	402,8
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud koolitused töötajatele	120,00	695,68	165 703,7	407,1	4,00	3 187,44	259 613,1	509,5	20,00	192,00	5 299,7	72,8	2,00	225,00	8 931,3	94,5
Edendus-tegevused	1,80	2 318,40	105 326,4	324,5	1,00	37 000,00	2 391 742,9	1 546,5	105,60	1 876,80	343 817,8	586,4	2,99	535,04	9 113,8	95,5
Strateegia koostamise ja rakendamisega seotud muud tegevused	0,48	20 615,40	594 825,1	771,2	0,44	15 914,00	426 551,6	653,1	0,18	3 304,79	135 941,6	368,7	0,02	3 550,29	20 024,6	141,5
KESKMINE	0,48	20 615,40	590 736,8	768,6	0,15	37 000,00	1 178 140,3	1 085,4	0,18	3 304,79	137 968,1	371,4	0,02	3 550,29	20 953,9	144,8

